

SVEUČILIŠTE J. J. STROSSMAYERA U OSIJEKU
EKONOMSKI FAKULTET U OSIJEKU

LAG Vuka-Dunav

**LOKALNA RAZVOJNA STRATEGIJA
LAG-A VUKA-DUNAV
2014. – 2020.**

Kratki pregled

Temelj djelovanja Lokalne akcijske grupe je LEADER/CLLD pristup te obuhvaća isključivo pitanja ruralnog razvoja s naglaskom na razvoj sela, iako integrira gospodarstvo, civilni sektor i javni sektor na području na kojem djeluje LAG

U Osijeku, listopad 2018.

SVEUČILIŠTE J. J. STROSSMAYERA U OSIJEKU
EKONOMSKI FAKULTET U OSIJEKU

Autori:

Prof.dr.sc. Đula Borozan
Doc.dr.sc. Dubravka Pekanov Starčević
Nataša Tramišak, mag.iur.

Dekan:

Prof.dr.sc. Vladimir Cini

SADRŽAJ

PREDGOVOR	IV
LEADER/CLLD	IV
UVOD	1
1. OPIS PODRUČJA OBUHVAĆENOG LAG-om	2
1.1. Osnovne informacije	2
1.1.1. Zemljopisni položaj	2
1.1.2. Veličina područja i broj jedinica lokalne samouprave	2
1.1.3. Broj stanovnika, gustoća naseljenosti i ruralan karakter područja LAG-a	3
1.2. Osnovne značajke područja	3
1.2.1. Reljefne, klimatske i pedološke značajke	3
1.2.2. Geoprometne značajke i infrastruktura	4
1.2.3. Energetske infrastrukturne značajke	4
1.2.4. Komunalne infrastrukturne značajke	4
1.3. Gospodarske značajke područja	5
1.3.1. Temeljne gospodarske značajke – razvijenost područja	5
1.3.2. Stanje gospodarstva	6
1.3.3. Tržište radne snage	6
1.4. Demografske značajke područja	7
1.4.1. Kretanje stanovništva	7
1.4.2. Obrazovna struktura stanovništva	8
1.5. Društvene značajke područja	8
1.5.1. Obrazovanje	8
1.5.1.1. Predškolsko, osnovnoškolsko i srednjoškolsko obrazovanje	8
1.5.1.2. Visokoškolsko obrazovanje	8
1.5.2. Kultura	9
1.5.3. Sport i rekreacija	9
1.5.4. Zdravstvo i socijalna skrb	9
2. ANALIZA RAZVOJNIH POTREBA I POTENCIJALA PODRUČJA	10
2.1. Analiza prirodnih razvojnih potreba i potencijala	10
2.1.1. Poljoprivredno zemljište	10
2.1.2. Prirodna baština i ekološka mreža NATURA 2000	10
2.1.3. Zaključno o prirodnim razvojnim potrebama, potencijalima i izazovima	11
2.2. Analiza demografskih razvojnih potreba, potencijala i izazova područja	11
2.2.1. Rodna i dobna struktura stanovništva	11
2.2.2. Struktura stanovništva prema glavnim izvorima sredstava za život	12
2.2.3. Zaključno o demografskim razvojnim potrebama, potencijalima i izazovima	12
2.3. Analiza gospodarskih razvojnih potreba, potencijala i izazova područja	13
2.3.1. Gospodarski dinamizam	13
2.3.2. Financijska uspješnost poslovanja	14
2.3.3. Gospodarska infrastruktura	14
2.3.4. Zaključno o gospodarskim potrebama, potencijalima i izazovima	15
2.4. Analiza društvenih razvojnih potreba, potencijala i izazova područja	16
2.4.1. Obrazovanje	16
2.4.2. Kultura	16
2.4.2.1. Kulturna baština	16
2.4.2.2. Kulturne aktivnosti i infrastruktura	17
2.4.3. Zdravstvo i socijalna skrb	17
2.4.4. Civilno društvo	17
2.4.5. Zaključno o društvenim potrebama, potencijalima i izazovima područja	18
2.5. SWOT analiza	19
3. OPIS CILJEVA LRS TE INTEGRIRANOG I INOVATIVNOG KARAKTERA LRS UKLJUČUJUĆI JASNE I MJERLJIVE POKAZATELJE ZA IZLAZNE POKAZATELJE ILI REZULTATE	20
3.1. Misija, vizija i ciljevi	20
3.2. Ciljevi, prioriteti i mjere LRS-a temeljeni na mogućnostima PRR-a 2014-2020	21
3.3. Opis mjera uključujući definiranja korisnika, kriterija prihvatljivosti	25
3.4. Opis odabira projekata na nivou LAG-a i sprečavanje sukoba interesa	34
3.4.1. Sastav tijela za odabir projekata i sprečavanje sukoba interesa	34
3.4.2. Intenzitet i visina potpore	35

3.4.3.	Uvjeti prihvatljivosti	36
3.5.	Opis tema planiranih projekata suradnje i način odabira projekata suradnje	37
3.6.	Usklađenost s nadređenim strateškim dokumentima	37
4.	OPIS UKLJUČENOSTI LOKALNIH DIONIKA U IZRADU LRS	39
4.1.	sudjelovanje interesnih skupina u izradi LRS-A.....	39
4.1.2.	Postupak uključivanja interesnih dionika	39
4.2.	Opis partnerstva	40
4.2.1.	Osnovne značajke partnerstva	40
4.2.2.	Partnerski odnosi	40
5.	AKCIJSKI PLAN PROVEDBE LRS	411
5.1.	Tijek provedbe LRS-A i procjena broja projekata unutar programskog razdoblja	41
6.	NAČIN PRAĆENJA I PROCJENE PROVEDBE LRS	43
6.1.	Opis praćenja i evaluacije učinaka provedbe LRS	44
6.2.	Indikatori za mjerenje učinka provedbe LRS-a.....	45
7.	SPOSOBNOST PROVEDBE LOKALNE RAZVOJNE STRATEGIJE	46
7.1.	Ljudski kapaciteti za provedbu LRS	46
7.2.	Financijski kapaciteti za provedbu LRS	47
7.3.	Iskustvo u provedbi LEADER pristupa u programskom razdoblju 2007 – 2013.....	48
7.4.	Iskustvo u provedbi projekata izvan mjere LEADER	48
7.4.1.	Iskustvo u provedbi projekata unutar Europskog socijalnog fonda 2007. – 2013.....	49
8.	FINANCIJSKI PLAN	49
8.1.	Financijski plan rada LAG-a (IZVORI FINANCIRANJA)	49
8.2.	Financiranje provedbe LRS	50
8.3.	Procjena potrebnih financijskih sredstava za provedbu projekata.....	51
8.4.	Analiza rizika	54
9.	ZAKLJUČAK	54
	POPIS KARTI	55
	POPIS TABLICA	55
	POPIS SLIKA.....	55
	POPIS PRILOGA – DODATAK I.	55
	PRAVILNICI – DODATAK II.....	55

PREDGOVOR

Strategija razvitka Lokalne akcijske grupe (LAG) Vuka-Dunav 2014-2020 je temeljni razvojni dokument za ruralni razvoj područja LAG-a. Ono se prostire na području osam jedinica lokalne samouprave, od kojih je sedam općina: Antunovac, Čepin, Erdut, Ernestinovo, Šodolovci, Vuka, Vladislavci te dio grada Osijeka, odnosno pet mjesnih odbora: Brijest, Josipovac, Sarvaš, Tenja i Višnjevac.

Strategija je nastala na temelju dinamičke analize društveno-ekonomskog stanja na području LAG-a, te akumuliranog iskustva LAG-a tijekom četiri godine njegova rada uz akceptiranje razvojnih potreba stanovništva te vizije i ciljeva svih razvojnih autoriteta tog područja. Činjenično stanje je sagledano na temelju analize statističkih podataka, dok je subjektivna ocjena sagledana na temelju analize stavova i mišljenja dionika područja LAG-a o prošlosti, sadašnjosti i budućnosti područja na kojem žive. Time Strategija uključuje i analizu promišljanja širokog kruga ljudi koji su sudjelovali u nizu radionica tijekom njezine izrade (2015.-2016.), ali i analizu mišljenja stanovništva prikupljenih anketiranjem 2012. godine kada je u anketiranje bilo uključeno stanovništvo šest općina uključenih u LAG (bez općine Čepin) te 2014. godine kada je u anketiranje bilo uključeno stanovništvo općine Čepin.

LEADER/CLLD

Strategija je usklađena s LEADER/CLLD pristupom kao temeljem djelovanja Lokalne akcijske grupe te obuhvaća isključivo pitanja ruralnog razvoja s naglaskom na razvoj sela, iako integrira sve gospodarstvenike, civilni sektor i javni sektor na području na kojem djeluje LAG.

Sukladno LEADER pristupu, Strategija se temelji na geografskom području, a odnosi se na dobro definirani subregionalni ruralni teritorij. Određuju ju sljedeći elementi:

- partnerstvo javnog i privatnog sektora, uz tijelo upravljanja koje donosi odluke predstavljajući interese različitih skupina ruralnog stanovništva,
- *bottom-up* pristup („odozdo prema gore“) koji znači kako odluke koje se odnose na pripremu i provedbu lokalne razvojne strategije donosi sama lokalna akcijska grupa,
- multi-sektorska suradnja koja se temelji na interakciji između sudionika i projekata različitih sektora lokalnog gospodarstva,
- provedba inovativnog pristupa,
- provedba projekata suradnje,
- mrežni rad lokalnih partnerstava.

U Strategiju su integrirani osnovni elementi LEADER pristupa:

- promicanje ruralnog razvoja putem lokalnih inicijativa i partnerstava,
- poboljšanje ruralnih životnih i radnih uvjeta, uključujući dobrobit stanovništva,
- stvaranje novih, održivih mogućnosti zarade,
- očuvanje i stvaranje novih prostora,
- diversifikacija gospodarskih aktivnosti.

Izazovi koje će provedba Strategije rješavati su ohrabrivanje i razvoj aktivnosti ruralnog stanovništva prema zajedničkom djelovanju provedbom projekata suradnje, promicanje partnerstava uključivanjem svih dionika lokalnih zajednica u transfer postignuća, iskustva i stručnog znanja te dostupnost informacija i zaključaka putem uspostavljene partnerske mreže. Kako bi Strategija bila uspješno provedena, LAG će kontinuirano raditi na jačanju kapaciteta među ruralnim stanovnicima i LAG članovima putem usavršavanja i obrazovanja te u te svrhe provoditi projekte suradnje.

Na osnivačkoj skupštini, koja je održana 24. veljače 2012. godine, osnovana je Lokalna akcijska grupa Vuka-Dunav (LAG Vuka-Dunav). Od osnivanja do današnjih dana LAG Vuka-Dunav iskazao je kontinuirani rast. Već je u lipnju 2012. godine uključivao 16 članica (10 iz javnog sektora, 4 iz civilnog sektora i 2 iz privatnog sektora), da bi u veljači 2016. brojio njih 83 (18 iz javnog sektora, 16 iz civilnog sektora te 49 iz gospodarskog sektora).

Kontinuirani porast broja članica, posebice iz gospodarskog i civilnog sektora, ali i proširenje područja na ruralna naselja grada Osijeka, ukazuje na sve veće povjerenje i prepoznatljivost koju LAG Vuka-Dunav uživa na svom području, ali i činjenicu da postaje i da će u budućnosti biti značajan i nezaobilazan razvojni čimbenik područja na kojem se nalazi.

To je i bio ključni cilj osnivanja LAG-a Vuka-Dunav prema načelima LEADER/CLLD programa. Kako bi pridonio, osnažio i promicao ruralni razvoj na načelima održivog razvoja, a u cilju poboljšanja ruralnih i životnih uvjeta njegovih stanovnika, LAG je ponovno pokrenuo inicijativu formuliranja nove razvojne strategije, temeljnog strateškog dokumenta za utvrđivanje i provedbu gospodarskog i društvenog razvitka. Strategijom razvitka LAG-a definirana je ne samo njegova vizija i ciljevi, već je njome razrađen i proces izrade dokumenata i procedura provedbe strategije.

Izrada ove Strategije temeljila se na pristupu „odozdo prema gore“, te integriranom i multisektorskom pristupu. Naime, u procesu njezine izrade organiziran je niz radionica, individualnih konzultacija, sastanaka, on-line savjetovanja i edukacija, na kojima su prikupljana mišljenja, stavovi i ideje različitih ciljnih skupina (predstavnika gospodarstva, OPG-a, mladih, starijih, civilnih udruga, žena određenih socijalnih skupina i sl.) te su na istima oni bili pripremani za uključivanje u izradu Strategije i kasnije u njenu provedbu. Ova Strategija razvitka LAG-a se, izuzev na mišljenju i stavovima onih zbog kojih se ona i izrađuje, temelji i na detaljnoj analizi stanja i tendencija društveno-gospodarskog razvitka, tj. na statističkim podacima koji su prikupljeni za tu svrhu iz službenih statističkih izvora (Državnog zavoda za statistiku, Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, FINA-e, Hrvatske gospodarske komore i sl.), ali i na analizi odnosa između različitih društvenih, prirodnih i ekonomskih čimbenika, a sve u cilju jasnijeg promišljanja budućnosti područja LAG-a, a time i povećanja razine kvalitete života lokalnog stanovništva.

Sama Strategija podijeljena je u 9 poglavlja. Prvo poglavlje daje uvid u osnovne podatke LAG-a, uključujući njegov zemljopisni položaj, površinu, broj jedinica lokalne samouprave i naselja, te broj i gustoću stanovnika. Drugo poglavlje opisuje potencijale i izazove područja obuhvaćenog LAG-om, a koje određuju njegove razvojne granice, te snage i slabosti s kojima se ono suočava. Sinteza rezultata analize navedenih značajki dana je SWOT matricom. U trećem poglavlju definirana je razvojna vizija LAG-a i tri strateška cilja koja su u istom poglavlju detaljno razrađena, te je objašnjen integrirani i inovativni karakter Strategije, zajedno s pokazateljima za izlazne rezultate. Opis uključenih lokalnih dionika dan je u četvrtom poglavlju. Akcijski plan provedbe Strategije, kao i način praćenja i procjene njezine provedbe predstavljeni su u petom i šestom poglavlju, respektivno. Opis sposobnosti provedbe Strategije prikazan je u sedmom poglavlju, dok je financijski plan provedbe strategije i rada LAG-a predstavljen u osmom poglavlju. Strategija završava devetim poglavljem, tj. izvedenim zaključcima te prilogima koji dodatno argumentiraju pojedine dijelove same Strategije.

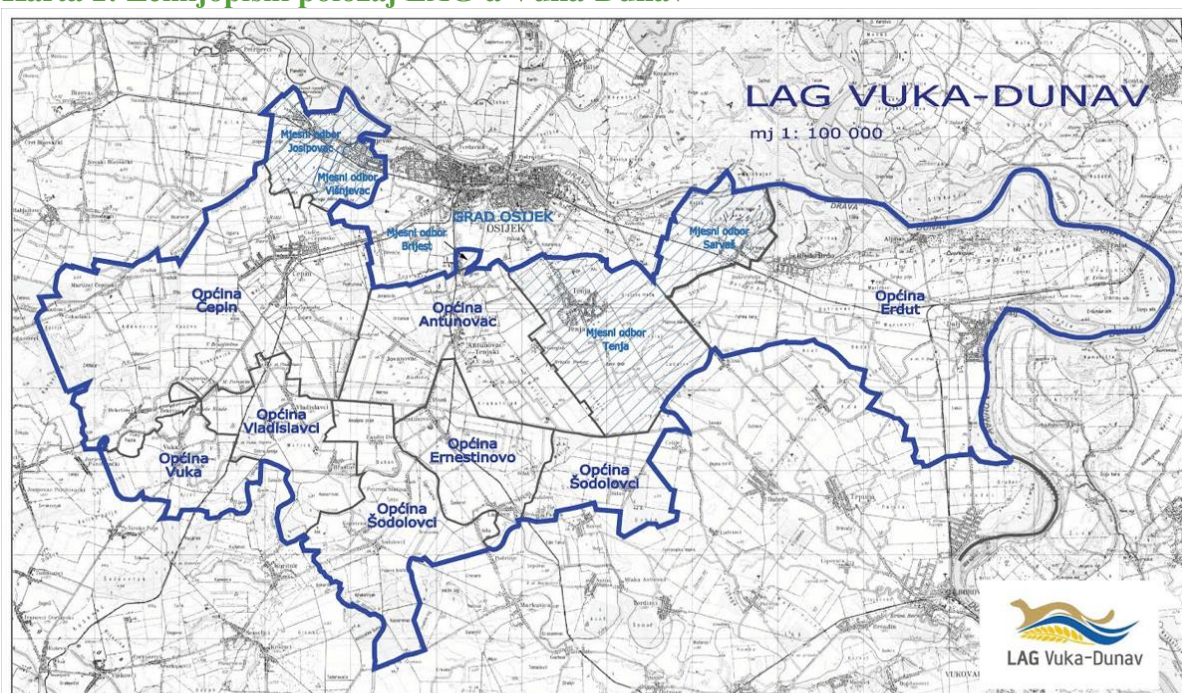
1. OPIS PODRUČJA OBUHVAĆENOG LAG-OM

1.1. OSNOVNE INFORMACIJE

1.1.1. ZEMLJOPISNI POLOŽAJ

Zemljopisni položaj LAG-a (Karta 1) nalazi se u obuhvatu rijeke Vuka na njegovoj zapadnoj strani i rijeke Dunav na istočnoj strani. Sa zapada područje graniči s LAG-om Karašica, na sjeveru pretežito s gradom Osijekom i rijekom Dravom prema sjeveroistoku, a s jugoistočne strane, s Vukovarsko-srijemskom županijom.

Karta 1: Zemljopisni položaj LAG-a Vuka-Dunav

Izvor: Zavod za prostorno planiranje Osijek

Područje LAG-a na samom istoku predstavlja granično područje s Republikom Srbijom. Za LAG je ovakva zemljopisna pozicija dosta značajna, prije svega zbog činjenice da je to ruralno područje koje se naslanja na grad Osijek koji je glavni centar Osječko-baranjske županije i Urbane aglomeracije Osijek. Kao takav, grad pruža niz usluga koje su lako dostupne stanovnicima LAG-a.

1.1.2. VELIČINA PODRUČJA I BROJ JEDINICA LOKALNE SAMOUPRAVE

U obuhvatu područja LAG-a nalazi se osam jedinica lokalne samouprave, od kojih je sedam općina: Antunovac, Čepin, Erdut, Ernestinovo, Šodolovci, Vuka, Vladislavci te dio grada Osijeka, odnosno pet mjesnih odbora: Brijest, Josipovac, Sarvaš, Tenja i Višnjevci, u okviru kojih je razmješteno ukupno 33 naselja. Veličina samog područja iznosi 586,2 km², a područje LAG-a predstavlja jednu subregiju s izrazito ruralnim karakteristikama. U tom smislu može se smatrati da je veličina područja primjerena za definiranje razvojne strategije i politike razvoja ruralnih djelatnosti.

1.1.3. BROJ STANOVNIKA, GUSTOĆA NASELJENOSTI I RURALAN KARAKTER PODRUČJA LAG-A

Prema Popisu stanovništva iz 2011. godine, na području LAG-a živjelo je ukupno 50.762 stanovnika. S obzirom da gustoća naseljenosti područja LAG-a iznosi 86,60 st/km², a da i prema administrativnom kriteriju EU i prema kriteriju gustoće naseljenosti, odnosno definiciji EU iz Agende 2000 ili OECD-a (koje uzima u obzir kao granicu 100, odnosno 150 st/km² respektivno između ruralnih i urbanih područja), nedvojbeno je riječ o ruralnom području. Gustoća naseljenosti kreće se u rasponu od najniže 22,77 st/km² u općini Šodolovci do najviše 629 st/km² u naselju Višnjevac, koje ima ruralno – urbane karakteristike. Tablica 1 prikazuje podatke o broju stanovništva, površini i gustoći naseljenosti LAG-a.

Tablica 1: Stanovništvo, površina i gustoća naseljenosti LAG-a prema Popisu 2011.

Općine/mjesni odbori	Broj stanovnika	Površina, km ²	Gustoća naseljenosti, st/km ²
Antunovac	3.703	57,26	64,67
Čepin	11.599	120,64	96,15
Erdut	7.308	157,78	46,32
Ernestinovo	2.189	32,24	67,90
Šodolovci	1.653	72,61	22,77
Vladislavci	1.882	32,13	58,57
Vuka	1.200	24,54	48,90
Brijest	1.187	4,72	251,48
Josipovac	4.101	13,08	313,53
Sarvaš	1.884	13,39	140,70
Tenja	7.376	47,19	156,30
Višnjevac	6.680	10,62	629,00
LAG ukupno	50.762	586,2	86,60

Izvor podataka: stanovništvo: DZS (Popis stanovništva 2011); površina općina: prostorni planovi općina prema Državnoj geodetskoj upravi; površine mjesnih odbora: Živaković-Kerže, Z.: Kratki povijesni prikaz gradskih četvrti i prigradskih naselja, <http://www.osijek.hr/index.php/cro/Osijek/Kratki-povijesni-prikaz-gradskih-cetvrti-i-prigradskih-naselja>

Razvoj na ruralnom području treba, prema EU, imati trostruku ulogu: ekonomsku (osigurati stanovništvu pristojan životni standard), ekološku (očuvati prirodu i život u njoj) te društvenu (očuvati identitet područja temeljen na običajima i tradiciji).

1.2. OSNOVNE ZNAČAJKE PODRUČJA

1.2.1. RELJEFNE, KLIMATSKE I PEDOLOŠKE ZNAČAJKE

Područje LAG-a u reljefnom smislu karakterizira pretežito nizinsko područje, osim u njegovom najistočnijem dijelu, odnosno na području općine Erdut gdje u njenom sjevernom dijelu prevladava nešto viši teren kao lesna zaravan. Reljefne karakteristike tla često determiniraju oblik poljoprivredne proizvodnje. U izrazito nizinskim područjima, što su u ovom slučaju preostale jedinice lokalne samouprave i dio općine Erdut, prevladava intenzivno ratarstvo, dok u navedenom području općine Erdut prevladava vinogradarstvo i voćarstvo. Reljefne karakteristike područja uvjetuju u određenom smislu i kretanje vodotokova. Iako se područje LAG-a naslanja na dvije najveće hrvatske rijeke Dunav i Dravu, ne može se reći da one imaju veće hidrološko značenje za njega. U rijeci Vuka, koja spada u kategoriju manjih riječnih tokova, količina vode je u vezi s rasporedom godišnjih količina oborina, što u razdoblju visokog vodostaja može izazvati poplave okolnih poljoprivrednih površina i značajnije štete.

Područje LAG-a ima umjerenu kontinentalnu klimu što je posljedica pripadnosti Panonskoj zavali. Njeno osnovno obilježje je umjerena kišna klima koja je osobito značajna za poljoprivrednu proizvodnju. Područje u obuhvatu LAG-a ima raznolik pedološki sastav tla, što je u određenom smislu uvjetovano i njegovim reljefnim karakteristikama. Uglavnom se može konstatirati da prevladavaju tla visoke prirodne plodnosti (npr. gajnjača i crnica (černoze)), pa i u dijelu koji se odnosi na lesnu zaravan na istoku područja. Na lesnoj zaravni u istočnom dijelu područja prevladavaju tla karakteristična za les, a to su tla koja imaju manje fosfora i dušika i ponajviše kalija. Ona su pogodnija za razvitak vinogradarstva i voćarstva. Općenito, može se tvrditi da je pedološka struktura tla na području dosta povoljna, pa je to jedan od osnovnih razloga što se u kombinaciji s drugim prirodnim karakteristikama to područje profiliralo kao poljoprivredno i što se ono tradicionalno smatra ruralnim područjem.

1.2.2. GEOPROMETNE ZNAČAJKE I INFRASTRUKTURA

Najveće značenje zemljopisnog položaja za LAG proizlazi iz njegove geoprometne pozicije. Naime, područje se naslanja na niz vrlo značajnih prometnih pravaca koji ga dobro povezuju na lokalnoj, ali i na makro razini. Kroz samo područje prolazi Koridor Vc kroz koji prolazi autocesta koja trenutno povezuje grad Osijek s Koridorom X. U skoroj perspektivi se očekuje da će ovaj cestovni prometni pravac biti izgrađen do mađarske granice, a to znači tranzitno povezivanje na pravcu Budimpešta–Ploče. Kroz isti koridor prolazi u istom pravcu i željeznički pravac. Nadalje, kroz područje prolaze ili ga tangiraju i značajni željeznički pravci i to Varaždin–Osijek–Erdut-Bogojevo (Srbija); Vukovar–Dalj–Erdut-Bogojevo; Osijek-Vinkovci; Osijek-Đakovo. Kroz područje prolaze, ili su u njenoj neposrednoj blizini, niz državnih i regionalnih cestovnih pravaca koji povezuju grad Osijek s okolnim županijama ili susjednim državama, prije svega Republikom Srbijom, Republikom Mađarskom i Republikom Bosnom i Hercegovinom. Svakako veliko značenje imaju i lokalne i nerazvrstane ceste koje povezuju naselja unutar područja. Treba naglasiti i činjenicu da se područje naslanja i na međunarodni plovni put Dunavom i Dravom do Osijeka, koji se nalazi u sustavu Rajna-Majna-Dunav, što može biti značajno i za samo područje. Stoga je i važna izgrađena putnička luka i pristanište u Aljmašu, a u planu je izgradnja i u Erdutu i Dalju. Područje se također nalazi u blizini dvije zračne luke Osijek-Klisa (referentnog koda 4D), koja ima međunarodni karakter, i zračne luke Osijek-Čepin (referentnog koda 2C), koja ima športski, ali po potrebi i putnički karakter. Sva navedena prometna obilježja, kao i sama zemljopisna pozicija područja, daju mu vrlo značajno geoprometno značenje.

1.2.3. ENERGETSKE INFRASTRUKTURNE ZNAČAJKE

Područje je premreženo i energetskom infrastrukturom prije svega elektroenergetskom mrežom. Na području se nalazi jedan od najznačajnijih energetskih objekata za Republiku Hrvatsku, a to je TS 400/110 Ernestinovo, koja je povezana s DV 400 kV s TE Osijek, s ostalim dijelovima Republike Hrvatske, Republikom Mađarskom, Republikom Srbijom i Republikom Bosnom i Hercegovinom. Gledano u cjelini, područje LAG-a je infrastrukturno pokriveno, no ostaje još dosta prostora za daljnji razvoj, proširenje, izgradnju nove i poboljšanje postojeće infrastrukturne mreže i to u svim njenim oblicima. To se, primjerice, odnosi i na izgradnju plinifikacijske mreže na cijelom području LAG-a.

1.2.4. KOMUNALNE INFRASTRUKTURNE ZNAČAJKE

Komunalna infrastruktura namijenjena je zadovoljavanju javnih interesa građana kakve su, primjerice, potrebe za kanalizacijom, vodoopskrbom, prometnicama, održavanju čistoće naselja, sakupljanju i obradi komunalnog otpada ili uličnoj rasvjeti. Na području LAG-a

komunalna infrastruktura postoji. Međutim, postoje i izražene potrebe za njezinim obnavljanjem, održavanjem, nadogradnjom i proširenjem u svim njezinim segmentima ovisno o njezinom stupnju razvijenosti po pojedinim općinama. Također, u tijeku su veliki projekti vodoopskrbnih i kanalizacijskih sustava aglomeracije Osijek na koje se područje naslanja, te će cijelo područje u narednim godinama biti pokriveno ovom infrastrukturom.

1.3. GOSPODARSKE ZNAČAJKE PODRUČJA

1.3.1. TEMELJNE GOSPODARSKE ZNAČAJKE – RAZVIJENOST PODRUČJA

Prema Zakonu o područjima posebne državne skrbi (NN 86/08., 57/11., 51/13., 148/13., 147/2014., 18/2015.) koji je na snazi od 26.02.2015. i Zakonu o regionalnom razvoju Republike Hrvatske (NN 147/14.), prvoj skupini područja posebne državne skrbi (PPDS područja) pripadaju u cijelosti područja naselja koja se nalaze u općini Antunovac, općini Erdut, općini Ernestinovo, općini Šodolovci te naselja grada Osijeka, Tenja i Sarvaš. Sukladno tome, 64,90% površine područja LAG-a pripada prvoj skupini PPDS područja. Na tom području nalazi se ukupno 18 naselja (što čini 54,55% svih naselja na području LAG-a), u kojem živi 24.113 stanovnika (tj. 47,50% ukupnog stanovništva LAG-a). Trećoj skupini PPDS područja pripada u cijelosti područje općine Vladislavci. Temeljem tog Zakona donesena je Odluka Vlade RH o razvrstavanju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave prema stupnju razvijenosti (NN 158/13)¹ prema kojoj je općina Šodolovci u I. skupini nerazvijenosti, općine Antunovac, Erdut, Ernestinovo, Vladislavci i Vuka u II. Skupini, te općina Čepin u II. Skupini nerazvijenosti. Za naselja koja pripadaju gradu Osijeku nema izdvojenih podataka.

Navedenim zakonom predviđene su i mjere za njihovu obnovu i razvoj. Međutim, mjere nisu dostatne da bi se riješili svi problemi jer su gospodarski, demografski i društveni problemi na tim područjima veći i kompleksniji nego u drugim područjima Županije. K tome, podaci o gospodarskoj efikasnosti pokazuju da mjere nisu iskorištene. Stoga je donesen i novi zakon - Zakon o potpori poljoprivredi i ruralnom razvoju (pročišćen tekst zakona NN 80/13., 41/14., 107/14., 30/15.), odnosno Zakon o poljoprivredi (NN 30/15.) kojim se, između ostalog, određuju ciljevi i mjere poljoprivredne politike, izravne potpore, te pravila vezana uz zajedničku organizaciju tržišta poljoprivrednih proizvoda. Na temelju zadnje navedenog zakona donesen je Pravilnik o određivanju područja s prirodnim i ostalim posebnim ograničenjima (NN 34/15., 65/15., 91/15.). Prema njemu, područja s prirodnim ili ostalim posebnim ograničenjima razvrstavaju se na gorsko planinska područja (GPP), područja sa značajnim prirodnim ograničenjima (ZPO) te područja s posebnim ograničenjima (PPO). S obzirom da su općine Ernestinovo i Šodolovci pripali, prema navedenom Pravilniku, u područja sa značajnim prirodnim ograničenjima, tih 12,39% površine područja, te 7,57% stanovništva LAG-a pripada tzv. ZPO područjima.

Podaci o razvijenosti općina na području LAG-a, a mjereni indeks

om razvijenosti, ukazuju da je riječ o ispod-prosječno razvijenom području kojeg karakterizira niska razina dohodaka i plaća, niska obrazovna razina stanovništva, niska razina kvalitete života te izuzetno ograničene i sužene mogućnosti zapošljavanja. Najnerazvijenija je općina Šodolovci, s prosječnim dohotkom per capita od 11.585 kn, a najrazvijenija je općina Čepin s

¹ Jedinice lokalne samouprave razvrstavaju se prema indeksu razvijenosti u:

– I. skupinu jedinica lokalne samouprave čija je vrijednost indeksa razvijenosti manja od 50% prosjeka Republike Hrvatske

– II. skupinu jedinica lokalne samouprave čija je vrijednost indeksa razvijenosti između 50% i 75% prosjeka Republike Hrvatske

– III. skupinu jedinica lokalne samouprave čija je vrijednost indeksa razvijenosti između 75% i 100% prosjeka Republike Hrvatske.

prosječnim dohotkom od 22.591 kn. Takva neravnomjerna razvijenost karakteristična za LAG predstavlja njezin dodatni razvojni problem.

Međutim, unatoč slabom ekonomskom rastu i nerazvijenosti, područje LAG-a raspolaže vrijednom imovinom (stanovništvom, krajolikom, čistim prirodnim okolišem te kulturnim naslijeđem) i željom za promjenama koja otvara mogućnost ne samo ubrzanja ekonomskog rasta, već i ukupnog razvoja koji vodi brigu o očuvanju prirodnog naslijeđa, kulturne baštine i povećanju kvalitete života.

1.3.2. STANJE GOSPODARSTVA

Područje LAG-a Vuka-Dunav karakterizira značajna neravnomjerna razvijenost područja, a prema podacima Financijske agencije (FINA), koja je izvor svih podataka u ovom dijelu Strategije, na njemu je registrirano 484, većinom malih poduzetnika, ne uključujući obiteljska poljoprivredna gospodarstva. Od navedenog broja poduzetnika koji su poslovali tijekom 2014. godine, najviše ih je bilo registrirano na području mjesnog odbora Višnjevaca (116), potom Čepina (96), dok je najmanje registriranih poduzetnika bilo u Sarvašu (6). Poduzetnici s navedenog područja su tijekom 2014. godine ostvarili ukupne prihode od približno 1,15 milijarde kuna. U ostvarenju ukupnih prihoda LAG-a najviše su pridonijeli općina Čepin (40% ukupnih prihoda LAG-a), Višnjevaca (18%) te Tenja (15%). Rashodi u 2014. godini iznosili su približno 1,12 milijarde kuna. Viša razina prihoda u odnosu na rashode rezultirala je pozitivnim neto financijskim rezultatom (približno 17,9 mil. kn), što je značajno poboljšanje u odnosu na prethodnu poslovnu godinu kada je ostvaren neto gubitak od približno 30 milijuna kuna.

Najmoćnije djelatnosti u pojmovima broja poduzeća i zaposlenosti na području LAG-a su trgovina na veliko i malo, građevinarstvo, prerađivačka industrija, stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti, te poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo. Te su četiri djelatnosti zajedno činile 72% svih tvrtki te zapošljavale 82,4% svih zaposlenih.

1.3.3. TRŽIŠTE RADNE SNAGE

Tržište radne snage okarakterizirano je brojem i kretanjem zaposlenih i nezaposlenih osoba, a pod utjecajem je niza demografskih čimbenika (npr. prirodnog priraštaja i migracijskih tijekova), ekonomskih čimbenika (npr. razvijenosti gospodarstva, gospodarske specijalizacije, infrastrukturne izgrađenosti), političkih (npr. socijalne politike, politike u području radnog zakonodavstva) i brojnih drugih.

Prilog 5 i Prilog 6 prikazuju osnovne podatke o tržištu radne snage na području LAG-a. Podaci jasno ukazuju kako je velik dio populacije 15+ mimo radne snage, što zasigurno nije dobro za njegov društveno-ekonomski razvoj. U strukturi radne snage dominiraju nezaposlene osobe. Nezaposlenost je ogroman problem jer generira brojne ekonomske, psihološke i društvene troškove koji imaju nepovoljan dugoročni karakter. Nezaposlenost na području LAG-a iskazuje sličnu tendenciju kretanja kao i na razini Hrvatske: smanjenje do početka recesije – 2008. godine, te nakon te godine povećanje, da bi tek u 2015. godini, s izlaskom Hrvatske iz recesije, došlo i do smanjivanja nezaposlenosti. Smanjenje nezaposlenosti u 2015. godini je prisutno u svim općinama i mjesnim odborima uključenim u LAG Vuka-Dunav. Istovremeno je prisutno i povećanje broja zaposlenih u naseljima LAG-a (izuzev u općini Šodolovci i Vuka), što je svakako pozitivno za gospodarstvo područja LAG-a. Pri tome je najveći broj zaposlenih zaposlen kod pravnih osoba.

Kada je riječ o nezaposlenim osobama, najugroženija kategorija su, kao što to pokazuju obrasci u svijetu, pa i u RH, osjetljivije skupine stanovništva, kakve su žene, mladi i stariji, te neobrazovanija kategorija stanovništva. Podaci (Prilog 9) pokazuju da je taj obrazac potvrđen kada je riječ o ženama, mlađim osobama i neobrazovanoj kategoriji stanovništva na području LAG-a. Žene čine većinu nezaposlenih na području LAG-a. Što se tiče dobne strukture nezaposlenih, mlađe osobe (15-40) imaju većinski udio u ukupno nezaposlenima, što je ozbiljna prijetnja jer je riječ o potencijalnim emigrantima, kao i o osobama koje ne unaprjeđuju svoj kapital znanjem i vještinama koje se steču u poslu. Najstarijih nezaposlenih je najmanje. Međutim, najveći dio tog potencijalnog radno sposobnog stanovništva je obeshrabren, neaktivan, tj. ne traži posao (barem ne u zoni službene ekonomije) te ili živi od ušteđenih sredstava, radi u zoni sive ekonomije, ili je uzdržavan. Ne samo što je najveći broj stanovnika slabije obrazovne razine, ta je kategorija i prevladavajuća među nezaposlenima.

1.4. DEMOGRAFSKE ZNAČAJKE PODRUČJA

1.4.1. KRETANJE STANOVNIŠTVA

Prema podacima Popisa stanovništva 2011., na području LAG-a Vuka-Dunav živi ukupno 50.762 stanovnika. U usporedbi s rezultatima Popisa iz 2001. godine, to je za 2.806 stanovnika manje. U usporedbi s 1991. godinom, stanovnika je za 6.970, tj. 12,07% manje. Prilog 3 ilustrira grafički kretanje stanovništva prema popisima, a Prilog 2 prikazuje tu tendenciju brojčano. Tendencija smanjenja broja stanovnika posljedica je primarno društveno-ekonomskog zaostajanja područja i smanjenja njegove atraktivnosti za življenje i poslovanje, te sukladno tome emigracijskih procesa prema ostalim županijama, odnosno gradovima, ali i prema inozemstvu. Nadalje, posljedica je i negativnog prirodnog prirasta stanovništva, kao i ljudskih gubitaka prouzročenih tijekom Domovinskog rata (1991-1995) te egzodusa stanovništva, posebice u područjima koja su bila privremeno okupirana i čije se stanovništvo počelo vraćati tek nakon završetka procesa mirne reintegracije u ustavno-pravni poredak RH 1998. godine (npr. općine Ernestinovo, Erdut ili Šodolovci).

Negativni demografski procesi, koji se iskazuju i kao negativni prirodni prirast, osobito su izraženi u najnerazvijenijoj općini (Šodolovci), dok razvijenije među njima bilježe bolju vitalitetnu statistiku. Iako je smanjenje nesumnjivo prisutno kao negativna tendencija, posebice u općinama Erdut, Ernestinovo, Šodolovci i Vladislavci, ipak se stanovništvo smanjuje po sporijoj stopi od one zabilježene u Osječko-baranjskoj županiji, a zamjetan je i porast stanovništva u Antunovcu te posebice u prigradskim naseljima Tenja i Sarvaš (prema Popisu iz 2011.). Općina Čepin je najmnogoljudnija općina LAG-a; na njezinom području živi gotovo četvrtina njegovih stanovnika. Međutim, nepovoljna demografska tendencija zahvatila je i tu općinu.

Demografske tendencije ukazuju na očekivane nepovoljne društvene i gospodarske posljedice u budućnosti koje će se očitovati između ostalog i kroz nestašicu radno sposobnog i obrazovanijeg stanovništva te povećanja broja starog stanovništva, a što će povratno imati nepovoljan učinak na gospodarske aktivnosti i životni standard te povećati financijske potrebe za zdravstvenom zaštitom i socijalnom skrbi. Proces depopulacije stanovništva područja LAG-a, kao i emigracijski procesi se neće preokrenuti ukoliko ne dođe do gospodarskog osnaživanja područja te promjena u demografskoj politici i/ili snažnijih imigracijskih procesa. Međutim, oboje je usko povezano s gospodarskim stanjem, a emigracijski procesi posebno s očekivanjima o njegovom budućem razvoju.

1.4.2. OBRAZOVNA STRUKTURA STANOVNIŠTVA

Radna snaga koja je adekvatno obrazovana i spremna na cjeloživotno učenje kritičan je čimbenik u stvaranju i održavanju dinamičnog lokalnog gospodarstva i ključan element izgradnje lokalne konkurentnosti.

Prema Popisu stanovništva 2011., a u usporedbi s RH, obrazovna struktura stanovništva starog 15+ na području LAG-a izrazito je nepovoljna, posebice imajući na umu da je i obrazovna struktura stanovništva RH nepovoljna s obzirom na suvremene globalizacijske i razvojne izazove. Na to ukazuju podaci iz priloga (Prilog 5) tj. udjeli koji pokazuju drastično veći udio neobrazovanih i slabije obrazovanih stanovnika LAG-a u odnosu na RH. Primjerice, dok je na području LAG-a čak 42,09% stanovništva s osnovnom školom i manje (uključujući i one bez škole)², u RH udio te obrazovne razine iznosio je 30,82%. Ili, dok je u RH s visokim obrazovanjem (uključujući stručni i sveučilišni studij te doktorat znanosti) bilo 16,39% stanovnika, na području LAG-a te obrazovne razine bilo je svega 6,61% stanovnika. Najveći udio visoko obrazovnog stanovništva u ukupnom stanovništvu općine živi u općini Čepin (8,17%), Antunovcu (6,59%) i Erdutu (6,24%), a najmanji u općini Vuka (2,76%). Očigledno, problematika obrazovne razine stanovništva od prvorazrednog je društveno-ekonomskog značaja, kao i aktiviranje i uključivanje obrazovanijeg stanovništva u razvojne procese.

1.5. DRUŠTVENE ZNAČAJKE PODRUČJA

Društveni razvoj područja LAG-a determiniran je ne samo gospodarskim razvojem, već prije svega raznolikošću i razvijenošću društvene infrastrukture. Stoga su u nastavku teksta obrađene značajke vezane uz društveni razvoj.

1.5.1. OBRAZOVANJE

1.5.1.1. PREDŠKOLSKO, OSNOVNOŠKOLSKO I SREDNJOŠKOLSKO OBRAZOVANJE

Na području LAG-a odgoj i obrazovanje započinje obveznim polaganjem predškole, koje se ustrojava pri predškolskim organizacijama ili pri osnovnim školama, a nastavlja se u obveznom polaganju osnovnoškolskog i, prema izboru, srednjoškolskog obrazovanja. Na području LAG-a djeluje ukupno 18 osnovnih škola (uključujući područne škole) te samo jedna srednja škola, i to u Općini Erdut, Srednja škola Dalj u Dalju.

1.5.1.2. VISOKOŠKOLSKO OBRAZOVANJE

Kako područje LAG-a obuhvaća i dio grada Osijeka, može se konstatirati da stanovništvo LAG-a svoje potrebe za visokom naobrazbom i programima cjeloživotnog učenja može zadovoljiti u središtu Osječko-baranjske županije – gradu Osijeku koji je sa Sveučilištem Josipa Jurja Strossmayera sveučilišno središte cijele Slavonije i Baranje. Određene obrazovne potrebe stanovništvo može zadovoljiti i u obližnjim gradovima – Vukovaru i Vinkovcima. Primjerice, u Vukovaru djeluje Veleučilište Lavoslav Ružička. Iako je broj visokoobrazovanog stanovništva u porastu, još uvijek je riječ o nedovoljnom broju imajući u vidu razvojne potrebe područja i postojeće stanje, a na što je upozoreno u odjeljku 1.4.2 te vidljivo u tablici iz Priloga 5.

² Napomena: podaci se odnose samo na JLS uključene u LAG.

1.5.2. KULTURA

U užem smislu, kulturom se opisuju različite aktivnosti u području umjetnosti, književnosti, glazbe i sličnih područja. Prema NKD-u 2007., aktivnosti koje se obavljaju u tom području pripadaju djelatnosti „umjetnost, zabava i rekreacija“. Međutim, prema podacima FINA-e o „živućim poduzećima“, samo jedan poslovni subjekt se njome bavio (mjesni odbor Brijest). Ipak, nužno je istaknuti kako svjetska istraživanja pokazuju kako su mjesta s bogatim kulturnim zbivanjima i koncentracijom zaposlenih u tim zanimanjima atraktivna mjesta življenja i poslovanja te kao takva ne samo da zadržavaju stanovništvo (posebice mlađe) na svom području, već i privlače ona iz drugih područja. Bogatstvo kulture, koje se ogleda u njezinoj raznolikosti i brojnosti, može se iščitati i iz naslijeđene kulturne baštine (vidjeti Prilog 21) i kulturnih aktivnosti. Prema Registru udruga, na dan 9.02.2016., na području LAG-a bilo je registrirano ukupno 54 udruge iz područja kulture i umjetnosti, što je činilo 11,39% od ukupno registriranih udruga LAG-a (Prilog 11).

1.5.3. SPORT I REKREACIJA

Kada je riječ o sportu i rekreaciji, potrebno je istaknuti kako se na području LAG-a nalazi mreža objekata za sport i rekreaciju, a kojoj pripadaju: 1) objekti u funkciji sporta u natjecateljskom smislu (najčešće je riječ o nogometnim igralištima), 2) objekti namijenjeni zadovoljavanju potreba tjelesno-zdravstvene kulture učenika osnovnih škola (najčešće je riječ o dvoranama i terenima na otvorenom za tjelesnu i zdravstvenu kulturu) te 3) rekreacijskim sadržajima i objektima namijenjenim najrazličitijim kategorijama korisnika. Međutim, ta mreža objekata za sport i rekreaciju je nedostatnog kapaciteta i opremljenosti. Imajući u vidu broj stanovnika i sportskih udruga, kao i iskazane potrebe ispitanika i sudionika radionica, nedostaje infrastruktura za širi krug korisnika (poput sportskih dvorana). Inače, sportske udruge su daleko najbrojnije udruge na području LAG-a (vidjeti Prilog 11).

1.5.4. ZDRAVSTVO I SOCIJALNA SKRB

Zdravstvena zaštita obuhvaća sustav društvenih, skupnih i individualnih mjera, usluga i aktivnosti za očuvanje i unaprjeđenje zdravlja, sprečavanje bolesti, rano otkrivanje bolesti, pravodobno liječenje te zdravstvenu njegu i rehabilitaciju. Primarna zdravstvena zaštita sukladno mreži odobreno od strane Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi organizirana je putem ambulanti lociranih u svakom općinskom središtu i većem naselju. Može se reći kako je primarna zdravstvena zaštita stanovništva LAG-a osigurana.

Prema Zakonu o socijalnoj skrbi (NN 157/13., 152/14., 99/15.) djelatnost socijalne skrbi obavljaju ustanove socijalne skrbi, udruge, vjerske zajednice, druge pravne i fizičke osobe. Na području LAG-a anketirano stanovništvo iskazuje potrebu upravo za postojanjem ustanova socijalne skrbi (npr. dom socijalne skrbi), kao i za različitim socijalnim naknadama. Jedinice lokalne samouprave na području LAG-a povećale su izdvajanja za potrebe podmirjenja troškova stanovanja (izuzev općine Čepin) te su za te potrebe, gledajući i u cjelini, izdvajale po stanovniku više nego li Osječko-baranjska županija. Međutim, smanjila su izdvajanja za druga prava iz socijalne skrbi po stanovniku, koja su i inače značajno manja od izdvajanja za istu svrhu u Osječko-baranjskoj županiji.

2. ANALIZA RAZVOJNIH POTREBA I POTENCIJALA PODRUČJA

Analiza razvojnih potreba i potencijala područja proizlazi iz analize prirodnih, gospodarskih, demografskih i društvenih značajki područja LAG-a.

2.1. ANALIZA PRIRODNIH RAZVOJNIH POTREBA I POTENCIJALA

2.1.1. POLJOPRIVREDNO ZEMLJIŠTE

Najznačajniji prirodni potencijal područja je poljoprivredno zemljište, koje je najviše zastupljeno u ukupnoj površini pojedine općine i područja u cjelini (Prilog 10). Ta činjenica daje području i osnovno obilježje ruralnog, što znači da se najveći dio stanovništva ima potencijal baviti upravo poljoprivredom kao osnovnom djelatnošću.

Prema navedenim podacima vrlo je visoko učešće oraničnih površina u ukupnoj strukturi površina svih općina. To je uvjetovalo da je na prostoru cijelog područja ratarstvo dominantna poljoprivredna djelatnost. Na razini područja zastupljenost oraničnih površina u odnosu na ukupnu površinu iznosi oko 74%. Na prostoru općine Erdut stanje se nešto razlikuje u odnosu na ostali dio područja jer je pored ratarstva dosta razvijeno i vinogradarstvo i voćarstvo, a što je posljedica reljefnih i pedoloških osobina područja. Svakako, kada se govori o strukturi površina, iako ne spadaju u kategoriju poljoprivrednog zemljišta, valja spomenuti površine pod šumama, koje zauzimaju oko 11% ukupnih površina područja. Stanoviti problem je što ove površine nisu ravnomjerno raspoređene po cijelom području, nego u tom smislu dominiraju općine Erdut i Šodolovci. Kada se govori o šumama, radi se o vrlo vrijednom prirodnom potencijalu područja, koji pored svoje gospodarske funkcije predstavlja vrlo važan ekološki sustav, ali stvara i ambijentalni ugođaj za cijelo područje. Zbog navedenih karakteristika šume predstavljaju vrlo važnu pretpostavku za razvijanje turističke djelatnosti, pogotovo lovnog i izletničko-rekreativnog turizma.

2.1.2. PRIRODNA BAŠTINA I EKOLOŠKA MREŽA NATURA 2000

Prirodna baština područja proizlazi iz njegovih prirodnih obilježja. Inače, sva prirodna obilježja predstavljaju zapravo integralni dio šireg okruženja u kojem je smješteno područje LAG-a. Samo područje LAG-a, s obzirom da je izrazito ruralno, ne obiluje značajnijim biljnim ili životinjskim staništima. Stoga je svaki ekološki kompleks na ovom području višestruko značajan i predstavlja potencijal koji je potrebno štititi i po mogućnosti širiti.

Ekološkoj mreži NATURA 2000, točnije kategoriji zaštite „značajni krajobraz“, pripada krajobraz Erduta u površini od 160 ha zbog svojih osobitih prirodnih vrijednosti i do 70 m visokih, šumom obraslih lesnih padina koje se od naselja Erdut strmo spuštaju prema Dunavu. To je područje dio i većeg zaštićenog područja – Regionalnog parka Mura-Drava. U sklopu NATURA 2000, kao spomenik parkovne arhitekture, na području LAG-a se nalazi i Park oko Dvorca Adamović Čepinski u Tenji (2,91 ha), Park oko Dvorca Adamovich (Knobloch) u Čepinu (2,03 ha) te Park uz patrijaršiju u Dalju (1,21 ha).

2.1.3. ZAKLJUČNO O PRIRODNIM RAZVOJNIM POTREBAMA, POTENCIJALIMA I IZAZOVIMA

Područje LAG-a Vuka-Dunav karakterizira prisutnost kvalitetnih prirodnih resursa, među kojima se ističe poljoprivredno zemljište, čijom se većinskom zastupljenošću u ukupnoj površini područja isto svrstava u ruralno. Iako izrazito ruralno, na području LAG-a nisu evidentirana značajnija biljna ili životinjska staništa, osim prisutnosti staništa Stepskog sokola u Antunovcu. Ipak, dio područja LAG-a (i to općine Erdut i Čepin te naselja Tenja) evidentiran je u ekološkoj mreži NATURA 2000, točnije u kategoriji značajni krajobraz i spomenik parkovne arhitekture.

Poljoprivredna proizvodnja može biti izvor konkurentske prednosti, prvenstveno uvažavajući potencijale područja, u smislu očuvanog okoliša, neonečišćenog tla i umjerene kontinentalne klime. Pozornost se treba usmjeriti na uočene slabosti područja, kao što su primjerice slabija kvaliteta poljoprivrednih proizvoda te usitnjeni posjedi, ali i na prijetnje/mogućnosti od kojih je osobito pozornost potrebno usmjeriti na zakonsku regulativu EU u području poljoprivrede. Naglasak se treba staviti na ekološku proizvodnju te općenito na stvaranje proizvoda više dodane vrijednosti u odnosu na postojeće stanje.

2.2. ANALIZA DEMOGRAFSKIH RAZVOJNIH POTREBA, POTENCIJALA I IZAZOVA PODRUČJA

Stanovništvo je najvažniji resurs svake zemlje, stoga i područja koje obuhvaćenog LAG-om. O njegovim obilježjima ovisi u kojoj mjeri će mudro kombinirati ostale naslijeđene (prirodne, kulturne, prometne i ine) i novo-razvijene resurse područja (npr. znanja u poljoprivrednoj proizvodnji, kulturne manifestacije) te ostvarivati ekonomski rast i razvoj. U konačnici, sve se i radi zbog njega, a dostizanje i održanje željene kvalitete života je krajnji cilj.

Analiza obilježja stanovništva područja LAG-a treba omogućiti bolje sagledavanje i stvaranje kompletnije slike o postojećem stanju, ali i o budućnosti područja. Stoga je u nastavku, nastavno na analizu kretanja stanovništva, izvršena i analiza rodne i dobne strukture stanovništva te društveno ekonomske strukture stanovništva područja LAG-a.

2.2.1. RODNA I DOBNA STRUKTURA STANOVNIŠTVA

U provođenju demografske analize stanovništva, kao i obično, veliku važnost ima analiza rodne i dobne strukture stanovništva. Naime, poznavanje rodne i dobne strukture stanovništva nekog područja pruža temeljne informacije nužne za razumijevanje svih ostalih procesa koji se odvijaju u nekom području. Ujedno, demografska analiza stanovništva važna je za analizu i razumijevanje ekonomskih kretanja i procesa jer je stanovništvo, uz materijalne resurse i potencijale, ipak kritična poluga i zamašnjak društveno-gospodarskog razvoja svakog područja. Demografska analiza je obavljena na rezultatima Popisa stanovništva 2011. godine, a odnosi se na jedinice lokalne samouprave. Podaci za mjesne odbore sadržani su u podacima za grad Osijek.

Rodna struktura stanovništva pod utjecajem je bioloških čimbenika i migracijskih procesa. Na području LAG-a, prema podacima DZS-a iz Popisa stanovništva 2011., u rodnoj strukturi stanovništva dominiraju žene (Prilog 4). Prosječni udio žena iznosio je 51,32%. Takva struktura odgovara teorijskim i empirijskim nalazima, pa i hrvatskoj rodnoj strukturi, te ne iskazuje značajnije promjene tijekom vremena. Primjerice, u 2011. godini njihov udio u RH iznosio je 51,78%. Dobna struktura stanovništva ima veliku važnost po ekonomske razvojne procese, s obzirom da o njoj ovisi obujam aktivnog stanovništva, tj. radne snage i struktura potrošačkog

dijela stanovništva. Prilog 4 ujedno prikazuje podjelu stanovništva LAG-a na mlado (0-19), zrelo (20-59) i staro stanovništvo (60+), kako je to uobičajeno kada je riječ o dobnoj strukturi stanovništva. Stanovništvo područja LAG-a nalazi u dubokoj demografskoj starosti.³ Demografska starost je slabije izražena od prosjeka Hrvatske. Naime, koeficijent starosti (postotni udio stanovništva starog 60+ u ukupnom stanovništvu) Hrvatske iznosi 24,07%, dok je za područje LAG-a 21,08%. Indeksi starenja (kao omjeri stanovništva starog 60+ prema dobnoj skupini 0-19) dodatno argumentiraju navedeno. Naime, kada indeks starenja prijeđe 40%, a njegova je prosječna vrijednost na području LAG-a 101,54%, može se reći da je stanovništvo tog područja zahvatio proces starenja.

Usporedba s hrvatskim prosjekom ukazuje na veći udio mladog stanovništva u općinama Antunovac i Vuka, a što je posljedica povoljnijeg prirodnog prirasta. Drugim riječima, iako su ta područja „stara“ po tipu, zadržala su određenu dozu vitalnosti, što je pozitivno i motivirajuće. Situacija s dobnom strukturom stanovništva je osobito nepovoljna u općinama Erdut i Šodolovci gdje se zamjećuju najveći udjeli starog stanovništva, a najmanji udjeli mladog. S obzirom na udjel najmlađeg stanovništva (0-14), općine Antunovac i Vuka su u boljoj poziciji jer veći udio te grupe stanovnika osigurava uvjete za bolju budućnost. Naime, u toj se grupi nalaze izvori nove radne snage koja će u budućnosti postati nositelj društveno-ekonomskog razvoja. Nadalje, imajući u vidu dobnu strukturu stanovništva (tj. udjele stanovništva od 0-14, 15-49, 50+), zamjećuje se nazočnost regresivnog tipa strukture stanovništva. On se očituje u niskom udjelu najmlađe djece (oko 15,70%), te više od trećinskog udjela stanovništva starog 50+ (37,73%), a ukazuje na vjerojatni nastavak procesa starenja stanovništva i depopulacije. Proces starenja stanovništva može imati ozbiljne negativne posljedice po daljnju ekonomsku aktivnost općina i njihov sveukupni društveno-ekonomski razvoj.

2.2.2. STRUKTURA STANOVNIŠTVA PREMA GLAVNIM IZVORIMA SREDSTAVA ZA ŽIVOT

Struktura stanovništva prema glavnim izvorima sredstava za život reflektira društveno-ekonomsku strukturu stanovništva, ali i životni standard određenog područja. Prilog 6 pruža uvid u strukturu stanovništva prema glavnim izvorima sredstava za život jedinica lokalne samouprave područja LAG-a.

Na području LAG-a manje je stanovnika koji ostvaruju prihode od stalnog rada i u odnosu na Republiku Hrvatsku, Osječko-baranjsku županiju i grad Osijek. Udio te kategorije stanovnika od samo 27,19% jasno to pokazuje, kao i veći udio stanovništva koji živi bez prihoda (36,73%). Na ruralan karakter područja LAG-a upućuje i podatak o najvećem udjelu stanovnika koji ostvaruje prihode od poljoprivrede (2,86%) u odnosu na Hrvatsku (1,85%) ili Osječko-baranjsku županiju (1,70%). Ipak, imajući u vidu prirodne potencijale područja, taj bi udio mogao biti i veći. Zaključno, životni standard stanovnika područja LAG-a je lošiji u odnosu na Hrvatsku ili Osječko-baranjsku županiju, što dodatno argumentira već utvrđenu manju razvijenost područja LAG-a.

2.2.3. ZAKLJUČNO O DEMOGRAFSKIM RAZVOJNIM POTREBAMA, POTENCIJALIMA I IZAZOVIMA

Samo motivirano stanovništvo koje posjeduje odgovarajuća znanja, sposobnosti i vještine pravi je nositelj društveno-ekonomskih razvojnih procesa i potencijal stvaranju više novostvorene

³ Prema Eduardu Rossetu, u zavisnosti od stupnja procesa starenja, društva mogu biti klasificirana u četiri grupe, a u ovisnosti o udjelu osoba u dobi 60+ na: demografsku mladost (s udjelom <8%), na pragu starenja (8-10%), u procesu starenja (10-12%) te u demografskoj starosti (12% i više).

vrijednosti i postizanja blagostanja. Analiza stanovništva je ukazala kako su upravo vezano uz njega potrebni programi koji će osnažiti pozitivne procese te preokrenuti nepovoljne procese u pozitivne – razvojne. Naime, na temelju provedene prostorno-vremenske komparativne analize stanovništva moguće je zaključiti sljedeće.

Područje LAG-a iskazuje vrlo slične demografske trendove kao i OBŽ i RH. Riječ je prije svega o nepovoljnim trendovima. Naime, evidentan je trend smanjenja stanovništva. Međutim, unatoč ratnim razaranjima, ljudskim gubicima i sveukupnim dugoročnim negativnim posljedicama po stanovništvo, taj je trend unazad desetak godina slabijeg intenziteta od onog prisutnog na području cijele OBŽ. Trend smanjenja primarno je određen negativnim prirastom stanovništva i emigracijskim procesima. S tim u vezi treba istaknuti da područje LAG-a nije po tom pitanju konzistentno. Naime, općina Antunovac i naselja Tenja i Sarvaš bilježe porast stanovništva. Ipak, stanovništvo područja LAG-a nalazi se u dubokoj demografskoj starosti koja je čak izraženija od one uočene na RH razini. K tome, obrazovna struktura stanovništva LAG-a izrazito je nepovoljna; u strukturi stanovništva prema obrazovnoj razini dominira stanovništvo s nižom obrazovnom razinom. Tako 42,09%% stanovnika ima osnovnu školu ili manje (ili je bez škole), dok svega 6,61% ima višu ili visoku naobrazbu.

Nepovoljni demografski trendovi uz recesiju iz koje je RH izašla nakon šest godina tek 2015. godine odražavaju se nepovoljno i na društveno-ekonomsku aktivnost stanovništva i životni standard. Stanovništvo LAG-a bilježi manji udio aktivnog stanovništva od RH i manji udio stanovništva koje ostvaruje prihode od stalnog rada. Naprotiv, ima veći udio uzdržavanog stanovništva, stanovništva koje je bez prihoda ili koje prima socijalnu skrb, te velik broj registriranih nezaposlenih osoba. Najugroženije kategorije pri tome su žene, mladi i stariji te neobrazovanija kategorija stanovništva. Nepovoljni demografski trendovi mogu imati ozbiljne negativne posljedice po daljnji društveno-ekonomski razvoj.

2.3. ANALIZA GOSPODARSKIH RAZVOJNIH POTREBA, POTENCIJALA I IZAZOVA PODRUČJA

2.3.1. GOSPODARSKI DINAMIZAM

Dinamično poslovno okruženje pogoduje osnivanju novih poduzeća te rastu i razvoju postojećih. Ono je izvor novih poslovnih prilika i kao takvo poticajno za razvoj poduzetništva motiviranog uočenim poslovnim prilikama. Poduzetništvo motivirano prilikama, za razliku od onog motiviranog nužnošću i potrebom zadovoljavanja osnovnih životnih potreba, je kritični generator ekonomskog rasta i razvoja.

Statistički podaci Financijske agencije (FINA) ukazuju da je broj poduzeća na području LAG-a porastao s 445 u 2012. godini na 484 poduzeća u 2014. godini. Za tu pozitivnu tendenciju umnožavanja broja živućih poduzeća koja imaju sjedište na području LAG-a primarno su zaslužna mala poduzeća. Ipak, u odnosu na 2013. godinu, njihov se broj smanjio te stopa promjene iznosi približno -5%. Inače, mala poduzeća (koja zapošljavaju manje od 150 zaposlenih) dominiraju u strukturi poduzeća prema veličini, kao što je to uobičajeno u Hrvatskoj i svijetu. Njihov je udio u 2014. godini više od 99%. U 2014. godini samo su četiri srednje velika poduzeća aktivno poslovala (jedno u općini Erdut, dva u općini Čepin te jedno u mjesnom odboru Višnjevac), dok velikih poduzeća na cijelom području LAG-a uopće i nema.

Uzimajući u obzir broj obrta i OPG-a kojih je registrirano 2.271 (Prilog 13), među kojima je samo 339 gospodarstava s nositeljima mlađim od 40 godina (Prilog 14), očigledno je kako ukupno gospodarstvo LAG-a čini tzv. malo gospodarstvo. S jedne strane to je dobro jer je malo gospodarstvo fleksibilnije na tržišne promjene i zahtjeve potrošača, dinamičnije i inovativnije.

S druge strane, broj srednje velikih poduzeća sveden na njih samo četiri i nepostojanje velikih poduzeća umanjuje razvojne mogućnosti jer su osnaživanje i rast poduzeća prirodna tendencija u razvoju malih poduzeća. K tome, velika poduzeća su često izvozno aktivnija, bogatija menadžerskim znanjima, a i poslodavac su manjim poduzećima. U usporedbi 2014. i 2013., samo općina Vuka te mjesni odbori Brijest i Tenja bilježe povećanje broja živućih subjekata. Općina Vladislavci i mjesni odbor Sarvaš ne bilježe promjene u broju aktivnih poduzetnika, dok ostale općine i mjesni odbori u sastavu LAG-a bilježe smanjenje broja poduzetnika (Prilog 12).

Međutim, rast/smanjenje broja poduzeća na području LAG-a nije nužno bio praćen i rastom/smanjenjem broja zaposlenih. Tako se u nekim članicama u kojima je rastao broj poduzeća istovremeno smanjivao broj zaposlenika (primjerice, Vuka). U općini Ernestinovo je smanjenje broja poduzetnika praćeno povećanjem broja zaposlenih (Prilog 12) Najveći je rast broja zaposlenih zabilježen u mjesnom odboru Brijest. Ipak, po društveno-ekonomski razvoj je važno i pitanje kako su živuća poduzeća poslovala, tj. jesu li bila uspješna u svom poslovanju.

2.3.2. FINANCIJSKA USPJEŠNOST POSLOVANJA

Financijska uspješnost poslovanja gospodarstvenika izražava se financijskim rezultatima koje su ostvarili u promatranom vremenskom razdoblju. Prilog 17 prikazuje kako su ti rezultati bili nepovoljni u 2013. godini, kada su rashodi nadmašili ostvarene prihode poduzetnika s područja LAG-a. Naime, dobit razdoblja bila je manja od pripadajućih gubitaka te su, sukladno tome, gospodarstvenici ostvarili negativan financijski rezultat (približno 30,2 milijuna kuna). Situacija se promijenila u 2014. godini kada je područje LAG-a ostvarilo neto dobit od približno 17,9 milijuna kuna. Tom pozitivnom financijskom rezultatu najviše je doprinijela općina Čepin sa 8,5 milijuna kuna neto dobiti. Na razini općina, u razdoblju 2012.-2014. pozitivno su poslovali samo gospodarstvenici sa sjedištem u općini Antunovac. Kod mjesnih odbora, u istom promatranom razdoblju mjesni odbori Josipovac, Tenja i Višnjevac bilježe pozitivne poslovne rezultate. Osnovni financijski rezultati gospodarstvenika po članicama LAG-a (općine i mjesni odbori) prikazani su u Prilogu 18, dok Prilozi 19 i 20 prikazuju izvozne rezultate.

Navedeni financijski podaci ukazuju na nepovoljnu financijsku poziciju gospodarstvenika sa sjedištem na području LAG-a. Slaba tehnološka opremljenost, niža proizvodnost rada, slaba inovativnost i kreativnost te sukladno njoj neatraktivni i nedovoljno konkurentni proizvodi, nedostatna menadžerska i marketinška znanja, samo su dio razloga koji se navode kao razlozi tome. Ipak, potrebno je naglasiti da je riječ o nepovoljnim godinama koje su slijedile nakon pojave Velike recesije u svjetskoj privredi koja je započela 2007. godine u američkoj privredi, te se ubrzo proširila na ostatak svijeta. U Republici Hrvatskoj je bila samo okidač za krizu prouzročenu primarno domaćim strukturnim problemima. Razdoblje recesije je osobito nepovoljno za male gospodarstvenike zbog pada potražnje za njihovim proizvodima, a koje je prouzročeno smanjenjem kupovne moći stanovništva, rastom nezaposlenosti i neizvjesnom budućnošću zbog koje stanovništvo već skromnije prihode dodatno štedi. To je nepovoljno razdoblje za gospodarstvenike vidljivo i u pogoršanju vanjskotrgovinskih rezultata.

2.3.3. GOSPODARSKA INFRASTRUKTURA

Poticanje investicijskih i uopće poduzetničkih aktivnosti, generiranje novih radnih mjesta, stvaranje poticajnog i prijateljskog poslovnog okruženja, umrežavanje poduzetnika, povezivanje s gospodarskim potpornim institucijama te posljedično razvijanje zamaha za ekonomski rast ostvarivo je razvijanjem gospodarske infrastrukture. Ona uključuje djelovanje u navedenu svrhu potpornih organizacija kakve su razvojne agencije ili poduzetnički centri,

inkubatori, tehnološko-razvojni centri i sl., te postojanje posebnih područja – gospodarskih zona koje su namijenjene poslovanju poduzetnika. Na području LAG-a gospodarska infrastruktura uključuje Gospodarsku zonu Antunovac, Poduzetničku zonu Bijelo Brdo, Poduzetničku zonu Prkos u Erdutu i Gospodarsku zonu Tenja. Pojedine gospodarske zone nisu infrastrukturno opremljene i nalaze se u fazi pripreme (npr. Poduzetnička zona Čepin ili Poslovna zona Ernestinovo I i II) te gledajući u cjelini, gospodarska infrastruktura nije dovoljno razvijena. Osim zona aktivne su dvije poduzetničke potporne institucije, i to: Poduzetničko-razvojni centar općine Erdut d.o.o. i Razvojna agencija RODA d.o.o. Općine Antunovac. Izražena je potreba za osnivanjem novih poduzetničkih potpornih institucija (npr. inkubatora).

2.3.4. ZAKLJUČNO O GOSPODARSKIM POTREBAMA, POTENCIJALIMA I IZAZOVIMA

Gospodarske značajke prostora velikim su dijelom obilježene njegovim ruralnim karakterom, tj. prirodnim naslijeđem (primarno poljoprivrednim zemljištem i vodama), kulturnom baštinom, tradicijom u proizvodnji, geoprometnim obilježjima, kao i obilježjima stanovništva. Također su ozbiljne gospodarske posljedice ostavila i ratna događanja i razaranja gospodarskih kapaciteta koja su bila intenzivna na području LAG-a te privremena okupacija velikog dijela područja. Samo područje pod snažnim je utjecajem Osijeka kao razvijenijeg ekonomskog, političkog, obrazovnog, tj. uopće regionalnog središta. Gospodarstvo je slabo razvijeno i nedostatno, uzimajući u obzir broj aktivnih poslovnih subjekata, odnosno broja zaposlenih i nezaposlenih osoba u njima.

Najmoćnije djelatnosti u pojmovima broja poduzeća i zaposlenosti na području LAG-a su trgovina na veliko i malo, građevinarstvo, prerađivačka industrija, stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti, te poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo. Te četiri djelatnosti zajedno činile su 72% svih tvrtki te zapošljavale 82,4% svih zaposlenih. Analiza je ukazala na dominaciju sektora malog gospodarstva koje je koncentrirano oko tradicionalnih sektora – poljoprivrede i uglavnom na njoj izgrađene prerađivačke industrije, te trgovine. Problem s djelatnostima takve tehnološke razine je taj što su to često i niže dohodovne djelatnosti. Međutim, značajan je i broj poduzetnika koji se bave stručnim, znanstvenim i tehničkim djelatnostima te građevinarstvom. Nadalje, strukturni problemi su izraženi u gospodarstvu područja LAG-a (zbog slabije tehnološke opremljenosti, niže produktivnosti i sl.). Ipak, vrijedno je istaknuti kako su gospodarstvenici u općini Antunovac pozitivno poslovali u proteklom razdoblju. Potrebno je ne samo rješavati nagomilane probleme, već i potaknuti ambicioznost, inovativnost i kreativnost tradicionalnih sektora, te istražiti potencijal novih sektora utemeljenih na kreativnim industrijama i novim tehnologijama.

Uvid u indekse razvijenosti ukazao je da je riječ o području koje je ispodprosječno i neravnomjerno razvijeno te koje ne iskorištava svoje ruralne potencijale. Iako je kvalitetno poljoprivredno zemljište komparativna prednost područja i prirodni gospodarski potencijal, ono nije transformirano u konkurentsku prednost. Značajnu ulogu u gospodarskom razvoju trebaju imati; naravno, tradicionalne djelatnosti koje treba osnažiti i unaprijediti u ekonomskom smislu, ali i nove koje treba razvijati u okviru kvartalnog sektora. Pri tome treba voditi računa o njihovom povezivanju te stavljanju u funkciju razvoja cijelog područja. Imajući na umu navedeno, kao razvojni izazovi područja LAG-a nameću se sljedeći:

- rješavanje strukturnih problema, unaprjeđivanje efikasnosti poslovanja te jačanje konkurentnosti u lokalnim, regionalnim, nacionalnim i europskim razmjerima,
- diversificiranje strukture djelatnosti te poticanje sektora malog gospodarstva da svoj razvoj temelji na znanju, inovacijama i suvremenoj tehnologiji,
- sustavno ulaganje u razvoj ljudskih potencijala za potrebe gospodarstvenika,

- stavljanje prirodnih resursa u funkciju suvremene i konkurentne proizvodnje, proizvodnje više dodane vrijednosti, posebice prerađivačke industrije,
- razvijanje poduzetničke kulture i jačanje poslovnog povezivanja,
- stvaranje dinamičkog, vibrantnog i prijateljskog poslovnog okruženja koje će učiniti područje LAG-a atraktivnim za nove investicije te
- izgradnja i razvijanje gospodarske infrastrukture koja će olakšati poslovanje postojećih gospodarstvenika, pomoći u ostvarenju pozitivnih poslovnih rezultata, ali i u otvaranju novih poduzeća i radnih mjesta.

2.4. ANALIZA DRUŠTVENIH RAZVOJNIH POTREBA, POTENCIJALA I IZAZOVA PODRUČJA

2.4.1. OBRAZOVANJE

Aдекватno obrazovana radna snaga nositelj je ekonomskog rasta i razvoja svog područja. To je stoga što takva radna snaga ne samo obavlja profesionalno sve zadatke, već i stoga što je ona produktivnija, sklonija uočavanju poslovnih prilika i inoviranju poslovnih procesa, metoda, a u konačnici i proizvoda. Ona je ujedno sposobnija stvarati nove prilike i inovacije. Nadalje, ona je fleksibilnija na promjenjive gospodarske i individualne uvjete, otvorenija na novosti, promjene i spremnija na stalno učenje i usavršavanje. Stoga je izuzetno važno da na svakom području postoji razvijena mreža raznovrsnih obrazovnih institucija i ustanova za svaku razinu obrazovanja, i to: predškolskog odgoja, osnovnog obrazovanja, srednjeg i visokog, koja će osigurati mogućnost stjecanja potrebnih znanja i vještina. Posebna pozornost pri tome bi trebala biti posvećena i cjeloživotnom obrazovanju koje treba osigurati obrazovnu ponudu u skladu s potrebama pojedinca, poslodavca i društvene zajednice. Na području LAG-a nije razvijena mreža obrazovnih ustanova koja bi pokrivala obrazovanje osoba starijih od 15 godina. Međutim, postojanje i aktivan rad takve mreže izuzetno je važno za područje LAG-a imajući na umu podatke DZS-a o obrazovnoj strukturi stanovništva i suvremenim potrebama.

2.4.2. KULTURA

Kultura određuje način i kvalitetu življenja u nekom društvu, pa i stanovništva koje živi na području LAG-a. Često se kaže kako kultura daje području identitet i odražava njegovu dušu. To je stoga što ona utječe na sve ljudske aktivnosti, na način na koji se one izvode, te im daje određenu specifičnost. Naravno, kultura se neprestano razvija pod utjecajem različitih lokalnih, regionalnih, nacionalnih i svjetskih društveno-ekonomskih procesa, a pod utjecajem je i kulturnog naslijeđa. Iako postoji tek jedno registrirano poduzeće u području kulture, područje LAG-a posjeduje značajnu kulturnu baštinu, a također je i aktivno u planiranju i izvođenju raznovrsnih kulturnih aktivnosti.

2.4.2.1. KULTURNA BAŠTINA

Kulturna baština obuhvaća izrazito raznovrsne materijalne i nematerijalne rezultate ljudskih aktivnosti, poput spomenika, dokumenata, muzejske i arhivske zbirke, etnološke i zanatske predmete, običaje, narječja i drugo. Za svaki je narod od neprocjenjiva značaja i često postaje dio identiteta tog područja, tj. temelj izgradnje brenda područja. Kako je to zapisano u Strategiji razvoja, „Kulturna je baština neobnovljiv i ograničen resurs koji zahtijeva očuvanje, skrb, vrednovanje i korištenje prema načelu održivosti.“⁴ Može se podijeliti na pokretnu, nepokretnu i nematerijalnu baštinu. Pojedinačna nepokretna kulturna dobra su građevine ili kompleksi

⁴ Izvor: *STRATEGIJE OČUVANJA, ZAŠTITE i ODRŽIVOG gospodarskog korištenja KULTURNE BAŠTINE Republike Hrvatske za razdoblje 2011.–2015.*

građevina koje imaju izrazit povijesni, umjetnički, znanstveni, društveni ili tehnički značaj. Podaci u Prilogu 21 ukazuju da na području LAG-a postoji bogata kulturna baština, primjer je kulturno dobro RH, Utvrda Kolođvar na granici Općine Antunovac i Čepin.

Prema Pravilniku o popisu turističkih cjelina (lokaliteta) po županijama (NN 76/2008.), turističkim cjelinama s području LAG-a pripadaju: Erdut – zaštićeni krajolik, Erdut – Dvorac, Adamovich/Cseh, Srednjevjekovni grad, te Tenja – Dvorac, Adamovich/Bartolović. Zasigurno je da bi zaštićena područja i kulturna baština mogli biti stavljeni u funkciju razvoja turizma, ali samo pod uvjetom izražene brige oko njihove održivosti. Naravno, turizam se može graditi i na novo-razvijenim potencijalima. Prema podacima DZS-a, turističke aktivnosti su zabilježene jedino u općini Čepin i Erdut. Međutim, turističke aktivnosti su izraženo oscilirajuće, a broj dolazaka i noćenja kako domaćih, tako i stranih turista je mali. Općina Erdut jedina je od članica LAG-a koja ima svoju turističku zajednicu. Ipak, na osmišljavanju i unaprjeđenju turizma na cijelom području LAG-a treba dodatno poraditi. Kada je riječ o kulturnoj baštini, potrebno je istaknuti kako postoje određeni zapisi, poput Prostornog plana uređenja općine Šodolovci iz 2006. u kojima se ističe kako je kulturna baština devastirana. Stoga je potrebno obratiti pozornost na njezinu trajnu zaštitu, kao i zaštitu još uvijek neregistrirane kulturne baštine.

2.4.2.2. KULTURNE AKTIVNOSTI I INFRASTRUKTURA

Kulturne aktivnosti mogu se pratiti kroz glazbu, glazbeno-scensku i plesnu umjetnost, dramsku umjetnost, audiovizualne djelatnosti, knjige i nakladništvo, knjižničnu djelatnost, arhivsku, muzejsko-galerijsku, likovnu i drugu djelatnost. Raspoloživa infrastruktura za kulturne aktivnosti na području LAG-a uključuje knjižnice, galerije i muzeje, te domove kulture. Na području LAG-a osobito su popularne kulturne manifestacije. One se odvijaju u okviru aktivnosti organiziranih od strane lokalne samouprave i/ili kulturnih udruga. Na području LAG-a djeluje, kako je već navedeno, 54 kulturne udruge (Prilog 11). One uz ispunjavanje potrebe svojih članova prema umjetničkom stvaralaštvu, promiču kulturu i identitet svog kraja.

2.4.3. ZDRAVSTVO I SOCIJALNA SKRB

Zdravstvena i socijalna skrb je djelatnost od posebnog interesa za svaku zemlju, kao i lokalno područje s obzirom na njezin cilj – osiguranje i ostvarivanje zdravstvene zaštite te pomoći za podmirenje osnovnih životnih potreba socijalno ugroženih, i to obitelji, kao i nemoćnih i drugih osoba koje one same ili uz pomoć članova obitelji ne mogu zadovoljiti zbog različitih nepovoljnih okolnosti (osobnih, gospodarskih, socijalnih i inih). Sredstva za financiranje djelatnosti socijalne skrbi osiguravaju se također i iz sredstava proračuna jedinica lokalne samouprave. Iako se iz sredstava proračuna jedinica lokalne samouprave izdvajaju značajna sredstva uzimajući u obzir veličinu proračuna i broj stanovnika, postoji neprestana potreba za još većim izdvajanjima sredstava za tu namjenu. Osim toga, na području LAG-a anketirano stanovništvo iskazuje potrebu upravo za izgradnjom novih ustanova socijalne skrbi, kao i specijalističkim zdravstvenim uslugama.

2.4.4. CIVILNO DRUŠTVO

Civilno društvo čine građani koji se organiziraju kroz civilni sektor, tj. različite neprofitne organizacije, kako bi aktivno djelovali u zadovoljavanju ili rješavanju svojih (društvenih) potreba. Istraživanja pokazuju da gustoća i opseg lokalnih organizacija civilnog društva imaju ključnu ulogu ne samo u širenju socijalnog kapitala, već i u stvaranju uvjeta za učinkovito upravljanje i ekonomski razvoj, posebice na nižim administrativno-teritorijalnim razinama. Prema Registru udruga Republike Hrvatske na području LAG-a registrirano je ukupno 424

udruga na dan 9.02.2016. godine. Prilog 11 prikazuje njihov broj i strukturu. Na području LAG-a najbrojnije su sportske udruge, kulturne te gospodarske (npr. lovačke, za voćare i vinogradare). Većina tih udruga predstavlja tradicionalni način udruživanja građana u društva. Međutim, manji je broj građana područja LAG-a uključen u udruge novijih sadržaja djelovanja, odnosno organizacije koje neposredno potiču razvoj svog područja. Ipak, treba naglasiti kako je civilna umreženost snaga LAG-a, što argumentiraju podaci o broju udruga na 1.000 stanovnika (8,35).

2.4.5. ZAKLJUČNO O DRUŠTVENIM POTREBAMA, POTENCIJALIMA I IZAZOVIMA PODRUČJA

Društvene značajke prostora obilježene su nesumnjivo obilježjima stanovništva te gospodarskim kapacitetima područja LAG-a. Između njih postoji uska veza; oni joj definiraju granice ispoljavanja. Dosadašnja analiza je ukazala na nepovoljne demografske te socio-ekonomske karakteristike stanovništva, kao i poslovnu neefikasnost i nerazvijenost područja LAG-a. U takvim okvirima društvene aktivnosti su izuzetno značajne jer stvaraju, poput obrazovanja i zdravstva, nužne pretpostavke daljnjeg razvoja u bilo kojoj njegovoj dimenziji, ublažavaju negativne posljedice poslovne neefikasnosti kroz zdravstvenu i socijalnu brigu i skrb, te joj daju pozitivnu energiju i motivaciju kroz kulturu. Civilno društvo participira u svemu tome. Kroz mrežu osnovnoškolskih ustanova, osnovno obrazovanje je pokriveno na području LAG-a. Za višu razinu obrazovanja i specijalizacije (slično kao kada je u pitanju zdravstvo), stanovnici moraju u Osijek ili neki drugi gradski centar. Imajući u vidu nepovoljnu obrazovnu strukturu stanovništva, od neprocjenjivog je značaja osigurati stanovnicima područja LAG-a različite programe cjeloživotnog obrazovanja. Oni bi trebali biti dostupni u mjestu stanovanja. U tom smislu važna je i samomotivacija za daljnjim obrazovanjem i usavršavanjem, koja je, uzimajući u obzir obrazovnu strukturu stanovnika, čini se slabija, kao i motivacija i aktiviranje društvenih institucija po tom pitanju.

Potreba za socijalnom skrbi određena je ekonomskom strukturom stanovništva, a financijski izvori za njezino provođenje financijskom snagom općina/županije. Proračuni općina su nedostadni za sve društvene potrebe i ne mogu biti financirani iz tog izvora u obimu u kojem bi trebali biti. Ipak, socijalna osjetljivost je nužna.

Kultura određuje način i kvalitetu življenja stanovnika LAG-a. Bogatstvo kulture vezano je uz naslijeđenu kulturnu baštinu i kulturne aktivnosti. Kulturnim djelatnostima, kao gospodarskom djelatnošću, se bavi jedan aktivni pravni subjekt. Ipak, kulturne aktivnosti se prakticiraju kroz djelovanje različitih kulturnih udruga čije aktivnosti, koje prelaze u javne manifestacije, bivaju i dodatno sufinancirane. Neke od tih manifestacija su prerasle lokalne okvire, a neke su, poput kiparske kolonije u Ernestinovu, dobile i međunarodnu afirmaciju. Takve aktivnosti treba poticati jer mogu biti polazna osnovica za razvoj kulturnog identiteta, brenda područja, a potom i turizma koji je na području LAG-a nerazvijen. Razvoju turizma može pridonijeti i nepokretna i pokretna kulturna baština koja u ekonomskom smislu nije valorizirana. Pri tome, naravno, treba voditi računa o njezinom očuvanju, tj. održivosti. Navedeno implicira sljedeće razvojne izazove:

- sustavno unaprjeđenje kvalitete obrazovanja te proširivanje obrazovne ponude i infrastrukture, posebice u području programa cjeloživotnog obrazovanja,
- povećanje motivacije stanovništva za sudjelovanjima u obrazovnim programima,
- osiguranje dostatnih financijskih sredstava za zdravstvenu zaštitu i socijalnu skrb te uključivanje privatnog i civilnog sektora u socijalnu skrb,
- osiguranje brige (stalne i povremene) za starije osobe te posebno osjetljive skupine stanovništva uz izgradnju smještajnih kapaciteta za te kategorije stanovnika,

- obogaćivanje kulturne i sportske ponude i infrastrukture, afirmiranje postojećih manifestacija te obnova i zaštita kulturne baštine,
- komercijalizacija kulturnih potencijala uz zaštitu njihove izvornosti i očuvanje održivosti,
- finansijsko i organizacijsko osnaživanje općina,
- unaprjeđenje civilnog društva uz aktiviranje udruga kojima je cilj unaprjeđenje razvoja te
- osiguranje poticajnog okruženja i uvjeta za suradnju javnog, civilnog i privatnog sektora.

2.5. SWOT ANALIZA

SWOT tablica kombinira i sintetizira rezultate analize službenih statističkih pokazatelja o stanju i tendencijama na području LAG-a, rasprava koje su se odvijale na radionicama, te stavove i mišljenja ispitivanih građana područja LAG-a (Strategija LAG-a 2012-2014). Ona popisuje identificirane snage i slabosti područja LAG-a koje se mogu iskoristiti za realizaciju uočenih prilika te minimiziranje uočenih prijetnji, a čije je izvorište kako okruženje LAG-a, tako i unutarnje generirani procesi. Najvažnije snage i slabosti te prilike i prijetnje, kao vanjske mogućnosti i ograničenja razvoja, sintetizirani su u slijedećoj SWOT tablici, dok su detalji dani u proširenoj SWOT tablici u prilogu (Prilog 22) SWOT tablica osigurava uočavanje:

- snaga na kojima je moguće graditi razvoj područja LAG-a
- prilika koje se otvaraju području, a koje treba iskoristiti ciljem kapitaliziranja na snagama i minimiziranja slabosti
- slabosti koje umanjuju razvojne kapacitete i usporavaju razvoj područja, a na kojima treba poraditi u cilju slabljenja njihove moći
- prijetnji koje potječu iz okruženja LAG-a ili su pak unutarnje generirani, a koje treba izbjeći ili ih pak minimizirati kako ne bi umanjili postojeće snage a naglasili slabosti.

Strategija LAG-a Vuka-Dunav bazirana je na ideji o kapitalizaciji snaga koje područje LAG-a posjeduje te iskorištavanju prilika koje se otvaraju.

Tablica 2: SWOT matrica područja LAG-a Vuka-Dunav

SNAGE	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> - bogatstvo prirodnih resursa i tradicija u njihovom korištenju - očuvan okoliš i ekološka čistoća tla - brojnost OPG-a i dinamičniji razvoj malog gospodarstva - povjerenje u lokalnu samoupravu i njezina pristupačnost - izrađena lista projekata JLS - razvijenost energetske i prometne infrastrukture - jeftiniji troškovi života i stanovanja, veća sigurnost življenja u maloj sredini - osigurana primarna zdravstvena zaštita - osigurana primarna razina obrazovanja - postojanje kulturne baštine i brojnih kulturnih aktivnosti 	<ul style="list-style-type: none"> - nepovoljne demografske tendencije - niska obrazovna razina stanovništva - ispodprosječna razvijenost područja - mali broj srednjih i nepostojanje velikih gospodarskih subjekata - nedovoljno razvijena gospodarska infrastruktura - velika nezaposlenost - korištenje zastarjele opreme i tehnologije u proizvodnji - mali i usitnjeni poljoprivredni posjedi i nesklonost udruživanju poljoprivrednika - nerazvijena poduzetnička kultura - slabija turistička ponuda - nedostatak društvenih objekata i sadržaja

PRILIKE	PRIJETNJE
<ul style="list-style-type: none"> - potpomognuto područje – pomoć i financijska sredstva EU i drugih izvora - povećanje potražnje za proizvodima zbog blizine urbanih središta, ali i jedinstvenog EU tržišta - unaprjeđenje informacijsko-komunikacijske infrastrukture i promoviranje mogućnosti korištenja Interneta u poslovne svrhe - postojanje i blizina Sveučilišta u Osijeku, kao i različitih instituta i razvojnih centara usmjerenih obrazovanju odraslih - porast svijesti o važnosti konzumiranja ekoloških te tradicijskih i autohtonih proizvoda - zakonodavni okviri za jačanje civilnog društva 	<ul style="list-style-type: none"> - zakonska regulativa EU u području poljoprivrede, lova i ribarstva zbog nepripremljenosti poljoprivrednika na nju - intenziviranje konkurencije iz zemalja članica EU, bliskoistočnih zemalja i zemalja JI Europe - nepovoljne klimatske promjene - nekontroliran uvoz poljoprivrednih proizvoda upitne kvalitete - atraktivnost drugih djelatnosti i područja izvan LAG-a - gospodarska kriza, odnosno male stope rasta BDP-a u RH i EU - zapostavljanje važnosti razvoja društvene dimenzije razvoja u svakodnevnom životu

3. OPIS CILJEVA LRS TE INTEGRIRANOG I INOVATIVNOG KARAKTERA LRS UKLJUČUJUĆI JASNE I MJERLJIVE POKAZATELJE ZA IZLAZNE POKAZATELJE ILI REZULTATE

3.1. MISIJA, VIZIJA I CILJEVI

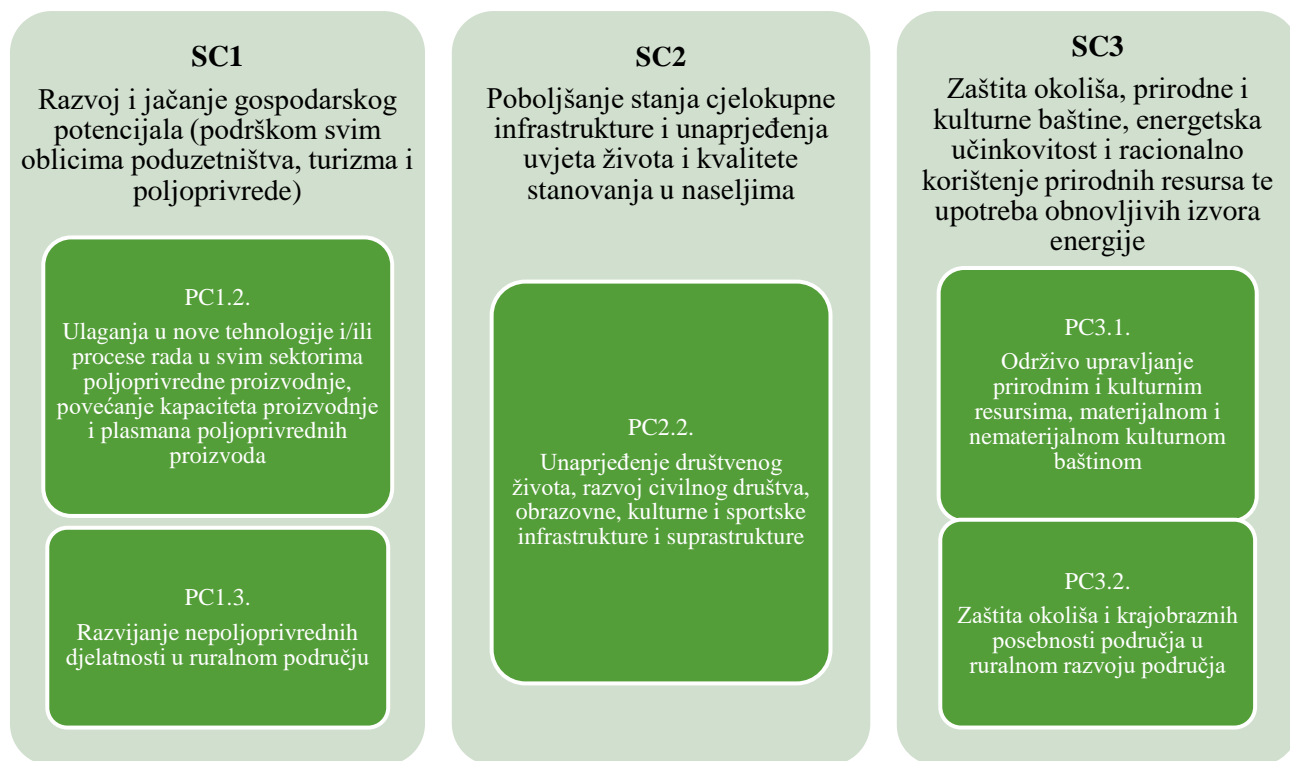
Prije definiranja vizije, ciljeva i prioriteta, potrebno je napomenuti kako je LAG Vuka–Dunav definirao svoju misiju odgovarajući na osnovno pitanje razloga postojanja organizacije. LAG Vuka–Dunav je udruga organizirana kao partnerstvo svih društvenih sektora na širem lokalnom području, koja putem lokalne razvojne strategije predviđa stvaranje stručnih, operativnih, materijalnih i fizičkih preduvjeta za koncept održivog razvoja boljom primjenom ruralnih i regionalnih politika EU, pristupom „odozdo prema gore“ i određivanjem prioriteta za razvoj poljoprivrede, turizma, poduzetništva i drugih djelatnosti u ruralnom prostoru, te podrškom provedbi razvojnih projekata na svom području. Pri definiranju vizije i ciljeva, LAG Vuka–Dunav vodio se analizom stanja i analizom razvojnih potreba na svom području.

VIZIJA

LAG Vuka–Dunav, djelovanjem u skladu s LEADER načelima, doprinosi održivom razvoju ruralnog područja svog prostornog djelovanja, pružanjem kvalitetnih i svima dostupnih usluga, osiguravanjem protoka informacija i transfera znanja za napredak u razvoju ruralnog gospodarstva i lokalne zajednice, te poticanjem iskorištavanja postojećih potencijala za ruralni razvoj i razvoj turističke ponude, čineći učinkovito i transparentno lokalno partnerstvo.

Temeljem SWOT analize područja LAG-a identificirana su tri strateška cilja koja će pridonijeti ostvarivanju vizije. Kroz definiranje strateških ciljeva određuje se smjer kretanja budućih razvojnih procesa koji bi ovo ruralno područje trebali u velikom stupnju izjednačiti po kvaliteti života s do sada razvijenijim sredinama, poglavito urbanim, te na taj način učiniti ovo područje

atraktivnijim za življenje. Time bi se zaustavili emigracijski procesi i postigla demografska stabilnost. Ovim dokumentom definirana su tri glavna strateška cilja (SC) s posebnim ciljevima (PC):

3.2. CILJEVI, PRIORITETI I MJERE LRS-A TEMELJENI NA MOGUĆNOSTIMA PRR-A 2014-2020

Sukladno strateškim ciljevima i iz njih proizašlim posebnim ciljevima definirani su prioriteti te mjere i operacije za područje LAG-a temeljene na mogućnostima Programa ruralnog razvoja za razdoblje 2014-2020 i sukladno analizi stanja područja te utvrđenim potrebama (Tablica 3).

Strategija će provedbom putem CLLD/LEADER programa doprinijeti ostvarenju svih šest prioriteta i fokus područja Europske unije za ruralni razvoj, a najizravnije fokus području 6B. U nastavku su posebno istaknute poveznice ciljeva, aktivnosti i mjera s ostalim fokus područjima.

Tablica 3: Ciljevi, prioriteti i mjere LRS-a LAG-a Vuka-Dunav

STRATEŠKI CILJ LAG-A	POSEBNI CILJ LAG-A	PRIORITET /FOKUS PODRUČJE*	BROJ MJERE**	AKTIVNOSTI /OPERACIJE	POTREBA***
SC1: Razvoj i jačanje gospodarskog potencijala (podrškom svim oblicima poduzetništva, turizma i poljoprivrede)	PC1.2. Ulaganja u nove tehnologije i/ili procese rada u svim sektorima poljoprivredne proizvodnje, povećanje kapaciteta proizvodnje i plasmana poljoprivredni h proizvoda	2/2A 5/5A 5/5C	M04	1.2.1. Restrukturiranje, modernizacija i povećanje konkurentnosti poljoprivrednih gospodarstava	Struktura poljoprivrednih gospodarstava na području LAG-a govori o velikom broju malih obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava, koji su na rubu ekonomske održivosti, a što je situacija i u cijeloj RH.

	<p>PC1.3. Razvijanje nepoljoprivrednih djelatnosti u ruralnom području</p>	<p>2/2B 6/6A 2/2A</p>	<p>M06</p>	<p>1.3.1. Potpora za pokretanje poslovanja mladim poljoprivrednicima</p> <p>1.3.3. Potpora razvoju malih poljoprivrednih gospodarstava</p> <p>1.3.4. Razvoj nepoljoprivrednih djelatnosti u ruralnim područjima</p>	<p>Dobna struktura poljoprivrednika na području LAG-a je nepovoljna. Prethodna ratna zbivanja uz ekonomsku krizu doprinijela su iseljavanju s ruralnih područja, posebice mlađe populacije, a taj trend je sve izraženiji. Poticanje zapošljavanja mladih ljudi u poljoprivrednom sektoru, stvarajući bolje i privlačnije životne i radne uvjete će doprinijeti zadržavanju mladih ljudi u ruralnim sredinama.</p> <p>Potreba za pokretanjem novih nepoljoprivrednih djelatnosti povezana je s ulaganjem u obnovljive izvore energije, usluge, razvoj turizma, preradu i trženje proizvoda i otvaranje novih radnih mjesta.</p>
<p>SC2. Poboljšanje stanja cjelokupne infrastrukture i unaprjeđenja uvjeta života i kvalitete stanovanja u naseljima</p>	<p>PC2.2. Unapređenje društvenog života, razvoj civilnog društva, obrazovne, kulturne i sportske infrastrukture i suprastrukture</p>	<p>6/6B</p>	<p>M07</p>	<p>2.2.1. Ulaganja u pokretanje, poboljšanje ili proširenje lokalnih temeljnih usluga za ruralno stanovništvo, uključujući slobodno vrijeme i kulturne aktivnosti te povezanu infrastrukturu</p>	<p>Postoji potreba za dodatnim uslugama i infrastrukturom, javnim površinama, zelenim prostorima, kulturnim, sportskim sadržajima i sadržajima za slobodno vrijeme.</p> <p>Društveni, kulturno-zabavni i sportsko-rekreacijski objekti kao što su društveni i vatrogasni domovi, dječji vrtići, domovi za starije osobe ne omogućavaju zadržavanje postojećih i doseljavanje novih stanovnika te kvalitetnije življenje u ruralnim područjima.</p>

SC3. Zaštita okoliša, prirodne i kulturne baštine, energetska učinkovitost i racionalno korištenje prirodnih resursa te upotreba obnovljivih izvora energije.	PC3.1. Održivo upravljanje prirodnim i kulturnim resursima, materijalnom i nematerijalnom kulturnom baštinom	6/6B	M19.3	3.1.1. Priprema aktivnosti suradnje 3.1.2. Provedba aktivnosti suradnje	Potrebna je provedba aktivnosti suradnje LAG-a s međuteritorijalnim i transnacionalnim partnerima u području poboljšanja upravljanja prirodnim i kulturnim resursima, promocije kulturne i povijesne baštine i održavanja lokalnih tradicija i manifestacija. Nužno je prenošenje znanja i informiranje o materijalnoj i nematerijalnoj baštini.
	PC3.2. Zaštita okoliša i krajobraznih posebnosti područja u ruralnom razvoju područja	4/4B	M08	3.2.1. Uspostava i uređenje poučnih staza, vidikovaca i ostale manje infrastrukture	Na području LAG-a evidentirana su NATURA 2000 područja, točnije kategorije „značajni krajobraz i spomenik parkovne arhitekture“. Potreba je za doprinosom restauraciji ovih područja, održivom gospodarenju te očuvanju i povećanju bio-raznolikosti i zaštiti krajobraznih posebnosti područja.

* Posebno istaknute poveznice ciljeva, aktivnosti i mjera s prioritetima i fokus područjima EU za ruralni razvoj.

** Broj mjere prema popisu odabranih mjera definiranih Programom ruralnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje 2014. – 2020.

*** Potreba proizašla iz prethodne analize razvojnih potreba i potencijala, SWOT analize, te Kataloga projektnih ideja područja LAG-a

3.3. OPIS MJERA UKLUČUJUĆI DEFINIRANJA KORISNIKA, KRITERIJA PRIHVATLJIVOSTI

Mjere definirane ovom Strategijom proizlaze iz prethodne analize razvojnih potreba i potencijala, SWOT analize te Kataloga projektnih ideja područja LAG-a Vuka-Dunav. Kroz tri specifična cilja razrađeno je ukupno 5 posebnih ciljeva čijem će se ostvarenju doprinijeti na temelju 9 tipova operacija. Temeljem tipova operacija bit će raspisivani natječaji, uz dodatna 3 tipa operacije koja će izravno primjenjivati ured LAG-a. Ciljevima i tipovima operacija obuhvaćeno je svih 6 prioriteta i fokus područja Europske unije za ruralni razvoj, a svaki tip operacije odgovara određenoj Mjeri Programa ruralnog razvoja Republike Hrvatske 2014 – 2020.

Tip operacije	1.2.1. Restrukturiranje, modernizacija i povećanje konkurentnosti poljoprivrednih gospodarstava		
Strateški cilj	1. Razvoj i jačanje gospodarskog potencijala (podrškom svim oblicima poduzetništva, turizma i poljoprivrede)		
Posebni cilj	1.2. Ulaganja u nove tehnologije i/ili procese rada u svim sektorima poljoprivredne proizvodnje, povećanje kapaciteta proizvodnje i plasmana poljoprivrednih proizvoda		
Prioritet/ fokus područje	2/2A 5/5A 5/5C	Mjera PRR/Aktivnost	M04 – Ulaganja u fizičku imovinu Podmjera 4.1
Cilj operacije	Povećati konkurentnost poljoprivrednih gospodarstava kroz restrukturiranje i modernizaciju proizvodnje te proširenje proizvodnih kapaciteta.		
Opis operacije	Na temelju analize, utvrđeno je da struktura poljoprivrednih gospodarstava područja LAG-a govori o velikom broju malih obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava (kao i u cijeloj RH), koja su na rubu ekonomske održivosti. Definirana je potreba za kvalitetnim investicijskim sredstvima kako bi gospodarstva izašla iz faze stagnacije i zaostajanja. Ovom operacijom poticati će se ulaganja u modernizaciju mehanizacije, objekata, opreme, kako bi poljoprivredna gospodarstva konačno počela ekonomski napredovati.		
Očekivani rezultat	Povećan broj restrukturiranih i moderniziranih poljoprivrednih gospodarstava, s poboljšanim proizvodnim uvjetima za postizanje veće konkurentnosti.		
Pokazatelj praćenja	Broj restrukturiranih gospodarstava, broj izgrađenih i/ili rekonstruiranih objekata, porast godišnjeg prihoda gospodarstava, broj novootvorenih radnih mjesta.		
Ciljni korisnici	Fizičke i pravne osobe upisane u Upisnik poljoprivrednika (osim fizičkih i pravnih osoba čija je ekonomska veličina manja od 6.000,00 EUR ukoliko ulažu u sektor voća, povrća i cvijeća te manja od 8.000,00 EUR za ulaganja u ostalim sektorima) i proizvođačke grupe/organizacije. Ostali uvjeti sukladno Pravilniku o provedbi Mjere M04 „Ulaganja u fizičku imovinu“, podmjere 4.1. „Potpora za ulaganja u poljoprivredna gospodarstva“.		
Uvjeti prihvatljivosti	Korisnici potpore jesu poljoprivredna gospodarstva čija se ulaganja odvijaju na području LAG-a. Fizičke i pravne osobe moraju biti upisane u Upisnik poljoprivrednih gospodarstava sukladno Zakonu o poljoprivredi, a proizvođačke grupe/organizacije priznate sukladno zakonskoj regulativi. Korisnik je dužan izraditi poslovni plan ukoliko vrijednost ukupno prihvatljivih troškova iznosi više od 200.000 kuna te za sve integrirane i zajedničke projekte. Korisnik mora imati podmirene odnosno regulirane financijske obveze prema državnom proračunu Republike Hrvatske. Ostali uvjeti prihvatljivosti sukladni su uvjetima navedenima u Pravilniku.		
Prihvatljivi i neprihvatljivi troškovi	Prihvatljivi i neprihvatljivi troškovi sukladni su troškovima navedenima u Pravilniku.		
Iznos potpore po korisniku iz LEADER-a	Max. 50.000,00 EUR		
Intenzitet potpore	Do 50 % vrijednosti ukupno prihvatljivih troškova, a može se uvećati za dodatnih 20 postotnih bodova u slučajevima kako je to definirano Pravilnikom.		

Postotak sufinanciranja iz proračuna LRS	15,38%
Ostalo očekivano sufinanciranje	Vlastita sredstva prijavitelja.
Kriterij za odabir LAG-a	Sukladno tablici s kriterijima dodjele.
Horizontalna pitanja	Inovacije (tehnološke, novi proizvodi), zaštita okoliša. Doprinos stvaranju novih radnih mjesta

Tip operacije	1.3.1. Potpora za pokretanje poslovanja mladim poljoprivrednicima		
Strateški cilj	1. Razvoj i jačanje gospodarskog potencijala (podrškom svim oblicima poduzetništva, turizma i poljoprivrede)		
Posebni cilj	1.3. Razvijanje nepoljoprivrednih djelatnosti u ruralnom području		
Prioritet/fokus područje	2/2B 6/6A 2/2A	Mjera PRR/Aktivnost	M06– Razvoj poljoprivrednih gospodarstava Podmjera 6.1.
Cilj operacije	Potaknuti pokretanje poslovanja mladih poljoprivrednika, u vidu jačanja gospodarskog potencijala područja LAG-a i zadržavanja stanovništva.		
Opis operacije	Prethodna ratna zbivanja uz ekonomsku krizu doprinijela su iseljavanju stanovništva s ruralnih područja, posebice mlade populacije, a taj trend i dalje je sve izraženiji. Ova je operacija orijentirana na poticanje zapošljavanja mladih ljudi u poljoprivrednom sektoru, čime će se stvoriti bolji i privlačniji životni i radni uvjeti te će se u konačnici doprinijeti jačanju gospodarskog potencijala područja i zadržavanju mladih ljudi u ruralnim sredinama. Mladima se na ovaj način daje prilika za osiguranje vlastite egzistencije u ruralnom području, ali i mogućnost doprinosa čitavoj lokalnoj zajednici jačanjem gospodarstva i rješavanjem problematike negativnih demografskih trendova.		
Očekivani rezultat	Povećan broj novootvorenih poljoprivrednih gospodarstava mladih poljoprivrednika, uz smanjene iseljavanja mladih s područja LAG-a Vuka-Dunav.		
Pokazatelj praćenja	Broj novootvorenih poljoprivrednih gospodarstava mladih poljoprivrednika, broj zaposlenih mladih osoba na vlastitim poljoprivrednim gospodarstvima.		
Ciljni korisnici	Osobe između 18 i 40 godina, koje posjeduju odgovarajuće profesionalne vještine i znanja o poljoprivredi i koje su prvi put postavljene kao nositelj poljoprivrednog gospodarstva (ne duže od 18 mjeseci prije podnošenja Zahtjeva). Poljoprivredno gospodarstvo u trenutku podnošenja Zahtjeva za potporu mora pripadati ekonomskoj veličini u rasponu od 8.000,00 do 49.000,00 EUR-a. Ostali uvjeti sukladno Pravilniku o provedbi Podmjere 6.1. »Potpora za pokretanje poslovanja mladim poljoprivrednicima«, u okviru Mjere M06 »Razvoj poljoprivrednih gospodarstava i poslovanja«.		
Uvjeti prihvatljivosti	Korisnik treba biti upisan u Upisniku poljoprivrednih gospodarstava kao nositelj poljoprivrednog gospodarstva, uz upis zemljišta u ARKOD sustav i stoke u JRDŽ . Ukoliko korisnik nije nositelj poljoprivrednog gospodarstva u trenutku podnošenja zahtjeva za potporu, dužan je uz zahtjev za potporu priložiti pisani dokaz (ugovor ili drugi pravovaljani dokument). Ostali uvjeti sukladno Pravilniku.		
Prihvatljivi i neprihvatljivi troškovi	Prihvatljivi i neprihvatljivi troškovi sukladni su troškovima navedenima u Pravilniku.		
Iznos potpore po korisniku	Max. 50.000,00 EUR		
Intenzitet potpore	Do 100 % vrijednosti ukupnih prihvatljivih troškova.		
Postotak sufinanciranja iz proračuna LRS	23,34%		
Ostalo očekivano sufinanciranje	Nije primjenjivo.		
Kriterij za odabir LAG-a	Sukladno tablici s kriterijima dodjele.		

Horizontalna pitanja	Doprinos stvaranju novih radnih mjesta
----------------------	--

Tip operacije	1.3.3. Potpora razvoju malih poljoprivrednih gospodarstava		
Strateški cilj	1. Razvoj i jačanje gospodarskog potencijala (podrškom svim oblicima poduzetništva, turizma i poljoprivrede)		
Posebni cilj	1.3. Razvijanje nepoljoprivrednih djelatnosti u ruralnom području		
Prioritet/ fokus područje	2/2B 6/6A 2/2A	Mjera PRR/Aktivnost	M06– Razvoj poljoprivrednih gospodarstava Podmjera 6.3.
Cilj operacije	Poticanje razvoja malih poljoprivrednih gospodarstava, u vidu jačanja gospodarskog potencijala područja LAG-a.		
Opis operacije	Kao što je ranije navedeno, mala poljoprivredna gospodarstva važna su u smislu održanja seoskog stanovništva, smanjenja siromaštva, ali i očuvanja kulturnog naslijeđa i proizvodnje tradicionalnih lokalnih proizvoda. Stoga se ovom operacijom nastoji potaknuti njihov razvoj i to na temelju ulaganja u nabavu opreme, biljnog materijala, životinja, izgradnju proizvodnih i skladišnih kapaciteta, čime se utječe na jačanje njihovog gospodarskog potencijala i konkurentnosti, kao i na jačanje lokalnog gospodarskog razvoja, budući da su nositelji većine gospodarskih, ali i drugih aktivnost na ruralnom prostoru.		
Očekivani rezultat	Zadržavanje postojećih OPG-ova i proširenje poslovanje malih poljoprivrednih gospodarstava na temelju ulaganja u razvoj, proširenja djelatnost i povećanja konkurentnosti proizvodnje.		
Pokazatelj praćenja	Broj provedenih projekata, broj izgrađenih/obnovljenih zaštićenih prostora i ostalih gospodarskih objekata, broj restrukturiranih postojećih nasada, broj kupljene poljoprivredne mehanizacije i zemljišta.		
Ciljni korisnici	Mala poljoprivredna gospodarstva čija je ekonomska veličina između 2.000,00 i 7.999,00 eura. Ostali uvjeti sukladno Pravilniku o provedbi Podmjere 6.1. »Potpora za pokretanje poslovanja mladim poljoprivrednicima«, Podmjere 6.2. »Potpora ulaganju u pokretanje nepoljoprivrednih djelatnosti u ruralnim područjima« i Podmjere 6.3. »Potpora razvoju malih poljoprivrednih gospodarstava« u okviru Mjere M06 »Razvoj poljoprivrednih gospodarstava i poslovanja« (dalje u tekstu Pravilnik).		
Uvjeti prihvatljivosti	Poljoprivredno gospodarstvo u trenutku podnošenja zahtjeva za potporu pripada ekonomskoj veličini iskazanoj u ukupnom standardnom ekonomskom rezultatu poljoprivrednog gospodarstva od 2.000 eura do 7.999 eura. U trenutku podnošenja zahtjeva za potporu poljoprivredno gospodarstvo mora biti upisano u Upisnik poljoprivrednih gospodarstava sukladno Zakonu o poljoprivredi. Korisnik je dužan izraditi poslovni plan za razvoj malog poljoprivrednog gospodarstva Ostali uvjeti sukladno Pravilniku.		
Prihvatljivi i neprihvatljivi troškovi	Prihvatljivi i neprihvatljivi troškovi sukladni su troškovima navedenima u Pravilniku.		
Iznos potpore po korisniku iz LEADER-a	Max. 15.000,00 EUR		
Intenzitet potpore	Do 100 % vrijednosti ukupnih prihvatljivih troškova.		
Postotak sufinanciranja iz proračuna LRS	42,02%		
Ostalo očekivano sufinanciranje	Nije potrebno.		
Kriterij za odabir LAG-a	Sukladno tablici s kriterijima dodjele.		
Horizontalna pitanja	Inovacije. Doprinos stvaranju novih radnih mjesta. Utjecaj na klimatske promjene.		

Tip operacije	1.3.4. Razvoj nepoljoprivrednih djelatnosti u ruralnim područjima		
Strateški cilj	1. Razvoj i jačanje gospodarskog potencijala (podrškom svim oblicima poduzetništva, turizma i poljoprivrede)		
Posebni cilj	1.3. Razvijanje nepoljoprivrednih djelatnosti u ruralnom području		
Prioritet/ fokus područje	2/2B 6/6A 2/2A	Mjera PRR/Aktivnost	M06– Razvoj poljoprivrednih gospodarstava Podmjera 6.4.
Cilj operacije	Poticanje razvoja postojećih nepoljoprivrednih djelatnosti i zapošljavanja na području LAG-a Vuka-Dunav, u svrhu održivog gospodarskog razvoja lokalne zajednice.		
Opis operacije	Očuvanja kulturnog naslijeđa i proizvodnje tradicionalnih lokalnih proizvoda uvelike može doprinijeti zadržavanju stanovnika ruralnih sredina, smanjenju siromaštva te jačanju gospodarstva. Upravo radi toga, ova operacija potaknut će ulaganja u ruralni turizam, umjetničke obrte, suvenirnice i druge važne usluge koje nedostaju na području LAG-a, a potreba za njima utvrđena je na temelju prethodne analize i anketiranja dionika o glavnim nedostacima života u ruralnom području, koji pak imaju velik utjecaj na kompletnu društvenu sliku, što se negativno odražava i na samo gospodarstvo.		
Očekivani rezultat	Unaprijeđeno poslovanje subjekata s područja LAG-a koji se bave nepoljoprivrednim djelatnostima u smislu turizma, tradicijskih, umjetničkih obrta, izrade suvenira, usluga te prerade i trženja proizvoda, uz povećanje mogućnosti zapošljavanja.		
Pokazatelj praćenja	Broj gospodarstvenika koji su proširili svoju djelatnost, broj novih korisnika određenih usluga, broj zaposlenih osoba u navedenim djelatnostima.		
Ciljni korisnici	Poljoprivredna gospodarstva upisana u Upisnik poljoprivrednika u rangi mikro i malih poslovnih subjekata. Fizičke osobe u svojstvu nositelja ili člana obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva. Ostali uvjeti sukladno Pravilniku o provedbi Podmjere 6.4. „Ulaganja u razvoj nepoljoprivrednih djelatnosti u ruralnim područjima“ u okviru Mjere M06 „Razvoj poljoprivrednih gospodarstava i poslovanja“ (dalje u tekstu Pravilnik).		
Uvjeti prihvatljivosti	Poljoprivredno gospodarstvo u trenutku podnošenja zahtjeva za potporu pripada ekonomskoj veličini iskazanoj u ukupnom standardnom ekonomskom rezultatu poljoprivrednog gospodarstva od 2.000 EUR do 7.999 EUR. U trenutku podnošenja zahtjeva za potporu poljoprivredno gospodarstvo mora biti upisano u Upisnik poljoprivrednih gospodarstava sukladno Zakonu o poljoprivredi. Korisnik je dužan izraditi poslovni plan za razvoj malog poljoprivrednog gospodarstva Ostali uvjeti sukladno Pravilniku.		
Prihvatljivi i neprihvatljivi troškovi	Prihvatljivi i neprihvatljivi troškovi sukladni su troškovima navedenima u Pravilniku.		
Iznos potpore po korisniku iz LEADER-a	Min. 3.500,00 – 50.000,00 EUR		
Intenzitet potpore	Do 70 % vrijednosti ukupnih prihvatljivih troškova.		
Postotak sufinanciranja iz proračuna LRS	3,5%		
Ostalo očekivano sufinanciranje	Vlastita sredstva prijavitelja.		
Kriterij za odabir LAG-a	Sukladno tablici s kriterijima dodjele.		
Horizontalna pitanja	Inovacije. Doprinos stvaranju novih radnih mjesta.		

Tip operacije	2.2.1.Ulaganja u pokretanje , poboljšanje ili proširenje lokalnih temeljnih usluga za ruralno stanovništvo, uključujući slobodno vrijeme i kulturne aktivnosti te povezanu infrastrukturu.		
Strateški cilj	2. Razvoj i jačanje gospodarskog potencijala (podrškom svim oblicima poduzetništva, turizma i poljoprivrede)		
Posebni cilj	2.2. Unaprjeđenje društvenog života, razvoj civilnog društva, obrazovne, kulturne i sportske infrastrukture i suprastrukture		
Prioritet/fokus područje	6/6B	Mjera PRR/Aktivnost	M07– Temeljne usluge i obnova sela u ruralnim područjima
Cilj operacije	Unaprjeđenje kvalitete življenja u naseljima na području LAG-a Vuka-Dunav izgradnjom i omogućavanjem pristupa dodatnim uslugama, infrastrukturi te društvenim, kulturnim i sportskim sadržajima.		
Opis operacije	Potreba za uređenjem pristupa dodatnim uslugama i infrastrukturi, javnim površinama, zelenim prostorima, kulturnim, sportskim sadržajima i sadržajima za slobodno vrijeme utvrđena je na temelju prethodne analize LAG područja i anketiranja stanovništva. Društveni, kulturno - zabavni i sportsko - rekreacijski objekti kao što su društveni i vatrogasni domovi, dječji vrtići, domovi za starije osobe ne omogućavaju zadržavanje postojećih i doseljavanje novih stanovnika te kvalitetnije življenje u ruralnim područjima. Provedbom ove operacije vršit će se ulaganja u društvenu, kulturnu i sportsku infrastrukturu te usluge, čime će se doprinijeti rješavanju uočenih problema. Dodanu vrijednost ove operacije predstavljaju i nova radna mjesta (npr. osoblje za održavanje dvorana, vratari, vrtlari, kuhari, konobari, treneri itd.).		
Očekivani rezultat	Poboljšana kvaliteta života stanovnika LAG područja izgradnjom novih i poboljšanjem postojećih društvenih, kulturnih i sportskih sadržaja te infrastrukture i usluga.		
Pokazatelj praćenja	Broj izgrađenih i opremljenih objekata društvene, kulturne i/ili sportske namjene, broj stanovnika obuhvaćenih projektom, broj novih usluga, broj novozaposlenih.		
Ciljni korisnici	Jedinice lokalne samouprave, trgovačka društva u većinskom vlasništvu jedinica lokalne samouprave, javne ustanove neprofitnog karaktera u kojima su osnivači jedinice lokalne samouprave, udruge/organizacije civilnog društva i vjerske zajednice, lokalne akcijske grupe koje su odabrane unutar Programa. Ostali uvjeti sukladno Pravilniku o provedbi Mjere 07 „Temeljne usluge i obnova sela u ruralnim područjima“ iz Programa ruralnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje 2014 – 2020. (dalje u tekstu Pravilnik).		
Uvjeti prihvatljivosti	Ulaganje je prihvatljivo u naseljima s najviše 5 000 stanovnika. Ukoliko se ulaganje nalazi na području više naselja, svako naselje mora ispuniti prvi uvjet. Ulaganje je prihvatljivo ako je u skladu sa razvojnom dokumentacijom i prostornim planom jedinice lokalne samouprave. Korisnik mora osigurati da je ulaganje u funkciji, uključujući održavanje i upravljanje najmanje pet godina od dana konačne isplate sredstava. Ostali uvjeti sukladno Pravilniku.		
Prihvatljivi i neprihvatljivi troškovi	Prihvatljivi i neprihvatljivi troškovi sukladni su troškovima navedenima u Pravilniku.		
Iznos potpore po korisniku iz LEADER-a	15.000,00 - 50.000,00 EUR		
Intenzitet potpore	Od 80 – 100% ukupnih prihvatljivih troškova		
Postotak sufinanciranja iz proračuna LRS	14,01%		
Ostalo očekivano sufinanciranje	Vlastita sredstva prijavitelja.		
Kriterij za odabir LAG-a	Sukladno tablici s kriterijima dodjele. Ukoliko je prijavitelj sam LAG Vuka-Dunav, on mora biti odabran unutar PRR-a 2014. - 2020, ispunjavati uvjete sukladno kriterijima odabira, te radi izbjegavanja sukoba interesa, sve JLS (općinska vijeća) moraju dati suglasnost LAG-u za provedbu projekta kako bi se dokazao interes cijelog područja za provedbu projekta.		

Horizontalna pitanja	Inovacije (pružanje novih usluga, novih znanja). Utjecaj na klimatske promjene. Doprinos stvaranju novih radnih mjesta.		
Tip operacije	2.2.2. Tekući troškovi i animacija unutar Mjere 19. » Potpora lokalnom razvoju u okviru inicijative LEADER (CLLD – lokalni razvoj pod vodstvom zajednice)		
Strateški cilj	2. Razvoj i jačanje gospodarskog potencijala (podrškom svim oblicima poduzetništva, turizma i poljoprivrede)		
Posebni cilj	2.2. Unaprjeđenje društvenog života, razvoj civilnog društva, obrazovne, kulturne i sportske infrastrukture i suprastrukture		
Prioritet/fokus područje	6/6B	Mjera PRR/Aktivnost	M19.4.– Tekući troškovi i animacija LAG-a
Cilj operacije	Tekući troškovi ureda LAG-a i odgovarajućih aktivnosti animacije lokalnog područja u svrhu uspješne provedbe projekata.		
Opis operacije	Provedba aktivnosti osigurat će uspješnu provedbu Strategije, edukacije zaposlenika, članova i volontera, prenošenje znanja i informiranje radi podizanja svijesti lokalnog stanovništva i kvalitetniju pripremu i provedbu projekata za održivi ruralni razvoj zajednice.		
Očekivani rezultat	Uspješna provedba Strategije, učinkovita administracija ureda LAG-a, stečena i prenesena specifična znanja i vještine.		
Pokazatelj praćenja	Broj raspisanih natječaja i broj sufinanciranih i provedenih projekata, broj provedenih radionica, broj održanih sastanaka, broj novozaposlenih.		
Ciljni korisnici	Zaposlenici, članovi i volonteri LAG-a, te svi potencijalni prijavitelji projekata i ostali lokalni dionici.		
Uvjeti prihvatljivosti	LAG mora biti odabran unutar podmjere 19.2. PRR-a 2014. – 2020. Ostali uvjeti sukladno Pravilniku.		
Prihvatljivi i neprihvatljivi troškovi	Prihvatljivi i neprihvatljivi troškovi sukladni su troškovima navedenima u Pravilniku.		
Iznos potpore po korisniku iz LEADER-a	Definirano Pravilnikom		
Intenzitet potpore	Do 100% ukupno prihvatljivih troškova.		
Postotak sufinanciranja iz proračuna LRS	100% dodijeljenog iznosa u Podmjeri 19.4		
Ostalo očekivano sufinanciranje	LAG		
Kriterij za odabir LAG-a	LAG mora biti odabran unutar podmjere 19.2. PRR-a 2014. – 2020.		
Horizontalna pitanja	Inovacije (pružanje novih usluga, novih znanja). Utjecaj na klimatske promjene. Doprinos stvaranju novih radnih mjesta.		

Tip operacije	3.1.1. Priprema aktivnosti suradnje		
Strateški cilj	3. Zaštita okoliša, prirodne i kulturne baštine, energetska učinkovitost i racionalno korištenje prirodnih resursa te upotreba obnovljivih izvora energije		
Posebni cilj	3.1. Održivo upravljanje prirodnim i kulturnim resursima, materijalnom i nematerijalnom kulturnom baštinom		
Prioritet/fokus područje	6/6B	Mjera PRR/Aktivnost	M19.3.– Priprema i provedba aktivnosti suradnje LAG-a
Cilj operacije	Stjecanje adekvatnih znanja i vještina za pripremu odgovarajućih aktivnosti u svrhu uspješne provedbe projekata suradnje, koji doprinose održanju prirodnih i kulturnih resursa i baštine LAG područja.		
Opis operacije	<p>Provedba aktivnosti suradnje LAG-a s međuteritorijalnim i transnacionalnim partnerima nužna je u području poboljšanja upravljanja prirodnim i kulturnim resursima, promocije kulturne i povijesne baštine te održavanja lokalnih tradicija i manifestacija.</p> <p>Prenošenje znanja i informiranje o materijalnoj i nematerijalnoj baštini važno je radi podizanja svijesti lokalnog stanovništva, ali i šire o potencijalnim bogatstvima koje ovo područje ima. Jedino zajednica koja je svjesna svojih prirodnih potencijala i baštine može pravovremeno reagirati kako bi ih zaštitila i očuvala. Dodatnu vrijednost provedbi ove operacije donosi poticanje turističkih aktivnosti na području LAG-a.</p>		
Očekivani rezultat	Stechena i prenesena specifična znanja i vještine, te odrađene pripremne aktivnosti potrebne za adekvatnu provedbu projekata suradnje, koji doprinose održivom upravljanju resursima i baštinom LAG područja.		
Pokazatelj praćenja	Broj potencijalnih partnera, broj ostvarenih partnerstava, broj provedenih radionica i održanih sastanaka		
Ciljni korisnici	<p>Lokalne akcijske grupe te lokalna javna i privatna partnerstva na ruralnom ili urbanom području koji provode neku vrstu lokalne razvojne strategije unutar ili izvan EU.</p> <p>Ostali uvjeti sukladno Pravilniku o provedbi Podmjere 19.2. „Provedba operacija unutar CLLD strategije“, podmjere 19.3. „Priprema i provedba aktivnosti suradnje LAG-a“ i podmjere 19.4. „Tekući troškovi i animacija“ unutar mjere 19 „Potpora lokalnom razvoju u okviru inicijative leader (CLLD – lokalni razvoj pod vodstvom zajednice)“.</p>		
Uvjeti prihvatljivosti	<p>Cilj, tip ili tematsko područje planiranog projekta suradnje mora biti opisano ili navedeno u LRS.</p> <p>Upravno (izvršno) tijelo LAG- a mora donijeti odluku o pokretanju pripremnih aktivnosti za provedbu planiranog projekta suradnje u kojoj mora biti sadržan iznos koji je planiran za provedbu aktivnosti iz članka 41. ovog Pravilnika</p> <p>Pripremne aktivnosti provode se na području partnera koji planiraju sudjelovati u projektu.</p> <p>U planirani projekt suradnje moraju biti uključena najmanje 2 partnera.</p> <p>U projektima suradnje koji se planiraju provoditi s partnerima izvan granica EU, prihvatljive su samo aktivnosti koje se odnose na ruralno područje.</p> <p>Ostali uvjeti sukladno Pravilniku.</p>		
Prihvatljivi i neprihvatljivi troškovi	Prihvatljivi i neprihvatljivi troškovi sukladni su troškovima navedenima u Pravilniku.		
Iznos potpore po korisniku iz LEADER-a	Max. 10.000,00 EUR.		
Intenzitet potpore	Do 100% ukupno prihvatljivih troškova.		
Postotak sufinanciranja iz proračuna LRS	Do 20% od dodijeljenog iznosa u Podmjeri 19.3.		
Ostalo očekivano sufinanciranje	LAG i partneri.		
Kriterij za odabir LAG-a	LAG mora biti odabran unutar podmjere 19.2. PRR-a 2014. – 2020. i ispunjavati kriterije dodjele sukladno tablici bodovanja Podmjere 19.3.		
Horizontalna pitanja	Inovacije (pružanje novih usluga, novih znanja). Utjecaj na klimatske promjene. Doprinos stvaranju novih radnih mjesta.		

Tip operacije	3.1.2. Provedba aktivnosti suradnje		
Strateški cilj	3. Zaštita okoliša, prirodne i kulturne baštine, energetska učinkovitost i racionalno korištenje prirodnih resursa te upotreba obnovljivih izvora energije		
Posebni cilj	3.1. Održivo upravljanje prirodnim i kulturnim resursima, materijalnom i nematerijalnom kulturnom baštinom		
Prioritet/fokus područje	6/6B	Mjera PRR/Aktivnost	M19.3.– Priprema i provedba aktivnosti suradnje LAG-a
Cilj operacije	Doprinijeti poboljšanju, očuvanju i upravljanju prirodnih i kulturnih resursa LAG područja, na temelju promocije kulturne i povijesne baštine kroz međuteritorijalnu i transnacionalnu suradnju.		
Opis operacije	Temeljem prethodne analize potencijala i potreba na području LAG-a Vuka-Dunav utvrđeni su određeni prirodni, kulturni i povijesni resursi velikog potencijala, koje je potrebno revitalizirati te koristiti u svrhu stvaranja prepoznatljivog identiteta LAG područja, no ujedno i zaštititi od propadanja i uništavanja. Adekvatnim upravljanjem navedenim resursima doprinosi se održivom razvoju LAG područja. Dobre prilike otvaraju se u vidu međuteritorijalnih i transnacionalnih projekata suradnje, osobito suradnje sa susjednom Mađarskom, čiji je utjecaj kroz povijest uvelike zabilježen na ovim područjima. Provedbom ove operacije doprinijet će se prenošenju znanja i informiranju stanovnika lokalne i šire zajednice o prirodnim resursima i baštini LAG područja. Ujedno će se otvoriti nove prilike za revitalizaciju cjelokupnog područja kroz jačanje identiteta i povećanje turističke aktivnosti.		
Očekivani rezultat	Uspješna promocija, revitalizacija i zaštita kulturne i povijesne baštine te prirodnih resursa na temelju provedenih međuteritorijalnih i transnacionalnih aktivnosti.		
Pokazatelj praćenja	Broj realiziranih projekata suradnje, broj održanih radionica, tradicionalnih manifestacija, broj domaćih i stranih posjetitelja na području LAG-a, broj revitaliziranih i zaštićenih objekata i lokaliteta, broj izrađenih studija.		
Ciljni korisnici	Lokalne akcijske grupe te lokalna javna i privatna partnerstva na ruralnom ili urbanom području koji provode neku vrstu lokalne razvojne strategije unutar ili izvan EU. Ostali uvjeti sukladno Pravilniku o provedbi 19.3. „Priprema i provedba aktivnosti suradnje LAG-a“.		
Uvjeti prihvatljivosti	Cilj, tip ili tematsko područje planiranog projekta suradnje mora biti opisano ili navedeno u LRS. Upravno (izvršno) tijelo LAG- a mora donijeti odluku o pokretanju pripremnih aktivnosti za provedbu planiranog projekta suradnje. U projektima suradnje koji se planiraju provoditi s partnerima izvan granica EU, prihvatljive su samo aktivnosti koje se odnose na ruralno područje. Ostali uvjeti sukladno Pravilniku.		
Prihvatljivi i neprihvatljivi troškovi	Prihvatljivi i neprihvatljivi troškovi sukladni su troškovima navedenima u Pravilniku.		
Iznos potpore po korisniku iz LEADER-a	Max. 40.000,00 EUR		
Intenzitet potpore	Do 100% ukupno prihvatljivih troškova.		
Postotak sufinanciranja iz proračuna LRS	Do 80% od ukupno dodijeljenog iznosa u Podmjeri 19.3.		
Ostalo očekivano sufinanciranje	Vlastita sredstva LAG-a i partnera.		
Kriterij za odabir LAG-a	LAG mora biti odabran unutar Podmjere 19.2. PRR-a 2014. – 2020. i ispunjavati kriterije dodjele sukladno tablici bodovanja Podmjere 19.3.		
Horizontalna pitanja	Inovacije (pružanje novih usluga, novih znanja). Utjecaj na klimatske promjene. Doprinos stvaranju novih radnih mjesta.		

Tip operacije	3.2.1. Uspostava i uređenje poučnih staza, vidikovaca i ostale manje infrastrukture		
Strateški cilj	3. Zaštita okoliša, prirodne i kulturne baštine, energetska učinkovitost i racionalno korištenje prirodnih resursa te upotreba obnovljivih izvora energije		
Posebni cilj	3.2. Zaštita okoliša i krajobraznih posebnosti područja u ruralnom razvoju područja		
Prioritet/fokus područje	4/4B	Mjera PRR/Aktivnost	M08 – Ulaganja u razvoj šumskih područja i poboljšanje održivosti šuma
Cilj operacije	Doprinijeti zaštiti krajobraznih NATURA 2000 područja LAG-a Vuka-Dunav restauracijom i uređenjem određenih lokaliteta.		
Opis operacije	Na temelju analize LAG-a Vuka-Dunav evidentirana su NATURA 2000 područja, točnije kategorije značajni krajobraz i spomenik parkovne arhitekture. Uočena je potreba za restauracijom ovih područja, održivim gospodarenjem te očuvanjem i povećanjem bioraznolikosti i zaštite krajobraznih posebnosti područja, čemu pridonosi provedba ove operacije. Zaštitom i očuvanjem bioraznolikosti i krajobraznih posebnosti doprinosi se zaštiti okoliša te prirodnih resursa i kulturne baštine općenito, čime se ujedno stvara pozitivna slika područja LAG-a i jača njegov identitet i unaprjeđuju životni uvjeti.		
Očekivani rezultat	Očuvana krajobrazna posebnost, bioraznolikost i ojačan identitet područja LAG-a Vuka-Dunav.		
Pokazatelj praćenja	Broj i dužina male infrastrukture, broj posjetitelja, površina obuhvaćenog NATURA područja.		
Ciljni korisnici	Šumoposjednici, trgovačka društva i druge pravne osobe koje sukladno Zakonu o šumama gospodare šumama i šumskim zemljištima u vlasništvu Republike Hrvatske, udruženje šumoposjednika. Ostali uvjeti sukladno Pravilniku o provedbi Mjere M08 „Ulaganja u razvoj šumskih područja i poboljšanje održivosti šuma“, Podmjere 8.5. „Ulaganja u poboljšanje otpornosti i okolišne vrijednosti šumskih ekosustava“.		
Uvjeti prihvatljivosti	Korisnik je dužan dostaviti presliku rješenja nadležnog tijela kojim je odobren šumskogospodarski plan ili potvrdu Savjetodavne službe kojom je odobren jednakovrijedni instrument s kojim je predmetno ulaganje usklađeno. Ukoliko je podnositelj Zahtjeva za potporu šumoposjednik, mora biti upisan u Upisnik šumoposjednika. Kod zajedničkih projekata, svi šumoposjednici koji sudjeluju u zajedničkom projektu moraju biti upisani u Upisnik šumoposjednika. Ukoliko je podnositelj Zahtjeva za potporu udruga šumoposjednika/šumovlasnika, mora biti registrirana sukladno nacionalnom zakonodavstvu, a svi šumoposjednici koji su uključeni u projekt moraju biti upisani u Upisnik šumoposjednika. Ostali uvjeti sukladno Pravilniku.		
Prihvatljivi i neprihvatljivi troškovi	Prihvatljivi i neprihvatljivi troškovi sukladni su troškovima navedenima u Pravilniku.		
Iznos potpore po korisniku iz LEADER.-a	5.000,00 – 35.000,00 EUR		
Intenzitet potpore	Do 100% ukupno prihvatljivih troškova.		
Postotak sufinanciranja iz proračuna LRS	1,75%		
Ostalo očekivano sufinanciranje	Vlastita sredstva prijavitelja, ukoliko je potrebno.		
Kriterij za odabir LAG-a	Sukladno tablici s kriterijima dodjele.		
Horizontalna pitanja	Utjecaj na klimatske promjene. Inovacije. Doprinos stvaranju novih radnih mjesta.		

3.4. Opis odabira projekata na nivou LAG-A i sprečavanje sukoba interesa

Strategija će se provoditi kroz sufinanciranje razvojnih projekata koji su prihvatljivi na temelju Programa ruralnog razvoja Republike Hrvatske 2014 – 2020 te koji su u okviru definiranih operacija same Strategije. Upravni odbor LAG-a će najmanje jednom godišnje raspisivati natječaj i objavljivati javni poziv svim zainteresiranim. Pravo predlaganja projekta imat će svi društveni sektori koji pripreme projekt sukladno uvjetima natječaja. Javni poziv će slijediti objavljeno raspisivanje natječaja od strane nadležnog ministarstva, a njegova procedura, kao i sadržaj, bit će usklađeni s procedurom i sadržajem nadležnog ministarstva. Svim predlagateljima bit će osigurani jednaki i transparentni uvjeti prijave na natječaj, kao i informiranje o mogućnostima i uvjetima prijave putem radionica organiziranih od strane ureda LAG-a.

Postupak odabira projekata se provodi na LAG razini i saastoji se od sljedećih faza:

1. faza: administrativna kontrola projekta
2. faza: ocjenjivanje projekata
3. faza: odabir projekata od strane UO LAG-a
4. faza: prigovori na odluke LAG-a

3.4.1. SASTAV TIJELA ZA ODABIR PROJEKATA I SPREČAVANJE SUKOBA INTERESA

Prve dvije administrativne faze postupka dodjele vršit će se u uredu LAG-a od strane zaposlenika LAG-a i sastojat će se od minimalno dvije razine provjere. Prvu provjeru vremena zaprimanja i poštivanja roka predaje prijave obavljat će stručni suradnik za pripremu i provedbu projekata te nakon toga predati popis prijave Povjerenstvu za otvaranje prijave projekata na kontrolu. Nakon toga obaviti će se administrativna provjera te će stručni suradnik/voditelj ureda provjeriti prihvatljivost predloženog projekta. U iznimnom slučaju, ukoliko se utvrdi sukob interesa kod LAG administratora ili u nedostatku LAG administratora, administrativnu provjeru će vršiti članovi Ocjenjivačkog odbora LAG-a.

Nakon utvrđivanja roka zaprimanja i cjelovitosti projektnih prijedloga projekti će se slati tijelu za ocjenjivanje kvalitete projekata.

Ocjenjivački odbor LAG-a sastojat će se od *tri* člana koji imaju tražene reference i kvalifikacije sukladno Pravilniku. U stručno tijelo za ocjenjivanje kvalitete projekata neće se odabirati članovi LAG-a⁵, kako bi se spriječio utjecaj na donošenje odluka i bodovanje projekata.

Sprečavanje sukoba interesa postići će se na sljedeći način. U Ocjenjivačkom odboru LAG-a, uz tri glavna člana Odbora, LAG će imenovati zamjenu za svakog člana kako bi se osigurao nesmetan proces odabira projekata u slučaju nemogućnosti prisustvovanja određenog imenovanog člana. Sve navedeno bit će opisano u internom dokumentu LAG-a koji će definirati formiranje Ocjenjivačkog odbora, poslovnik rada povjerenstva i pravila izuzeća članova povjerenstva iz selekcijskog postupka.

Svaki član povjerenstva će morati potpisati izjavu da:

- nije podnositelj, predstavnik podnositelja, član obitelji ili rođak podnositelja prijave;
- nije u poslovnom, radnom ili drugačijem odnosu s podnositeljem prijave;

⁵ Članove LAG-a Vuka – Dunav čine pripadnici gospodarskog, civilnog i javnog sektora, no među iste se na ubrajaju i zaposlenici LAG-a, odnosno zaposlenici LAG-a nisu i članovi LAG-a.

- nije povezan s podnositeljem na drugi način ili postoje okolnosti koje mogu utjecati na objektivnost pri odabiru.

Tijekom obrade prijava projekata, sukob interesa kontrolirat će tijelo LAG-a odgovorno za njihovu obradu i Upravni odbor LAG-a. Član povjerenstva će povjerenstvo za ocjenjivanje unaprijed obavijestiti o mogućem sukobu interesa kako bi mu ostavio dovoljno vremena da, po potrebi, ponovno organizira postupak. Isključeni član povjerenstva ne sudjeluje niti u jednom dijelu selekcijskog postupka gdje se manifestira njegova povezanost s podnositeljem.

Nakon ocjene projektnih prijava i tablice bodovanja, projektne prijave se dostavljaju **Upravnom odboru na donošenje odluke o dodjeli sredstava**. Najmanje 51% članova upravnog (izvršnog) tijela odabranog LAG-a mora odobriti projekt.

Ukoliko se u sastavu upravnog odbora nalazi osoba kod postoji potencijalan **sukob interesa**⁶ prema definiciji iz Pravilnika o provedbi mjere 19.2., LAG će člana isključiti iz glasovanja i zamijeniti članom koji pripada sektoru kojemu pripada član za kojeg bi se moglo utvrditi postojanje sukoba interesa i pri tome poštujući načelo ravnopravnosti odlučivanja iz Pravilnika. Sve osobe koje sudjeluju u odabiru projekata pristiglih na Natječaj na LAG razini potpisuju Izjavu o nepristranosti i povjerljivosti nakon zaprimanja svih prijava po objavljenom natječaju na LAG razini te njome potvrđuju da nisu u sukobu interesa u odnosu na prijavitelje.

3.4.2. INTENZITET I VISINA POTPORE

Intenzitet i maksimalna visina potpore po projektu ovise o vrsti projekta, ograničenjima zadanih Programom, pravilnicima i ostalim podzakonskim aktima.

Intenziteti potpore za pojedine aktivnosti i mjere primjenjivat će se sukladno važećim Pravilnicima. Međutim, LAG može dodijeliti najviše 20% veći intenzitet potpore od one propisane za određene projekte u Programu, pa do najvećeg iznosa definiranog Prilogom II. Uredbe (EU) br. 1305/2013 Europskoga parlamenta i Vijeća ili, gdje je primjenjivo, pravilima o državnoj potpori.

Veći intenzitet potpore za određeni projekt LAG može dodijeliti prema sljedećim kriterijima, a koji će biti objavljeni uz raspisani natječaj:

- ukoliko sredstva dostupna za dodjelu putem raspisanog natječaja nisu u cijelosti dodijeljena korisnicima, uzimajući u obzir dostupnost neiskorištenih sredstava i intenzitet odobrene potpore po projektu, sukladno tablici bodovanja i načelu jednakog tretmana, odobrenim projektima može se dodijeliti **do 5% veći intenzitet potpore;**
- za projekte koji imaju inovativni karakter na lokalnoj razini može se dodijeliti **10% veći intenzitet potpore;**
- za projekte koji osiguravaju javni pristup rezultatima projekta može se dodijeliti **15% veći intenzitet potpore;**

⁶ Sukob interesa postoji kada je nepristran odabir projekta na LAG razini bilo koje osobe vezane odabirom ugrožen zbog prilike da ta osoba svojom odlukom ili drugim djelovanjem pogoduje sebi ili sebi bliskim osobama (članovi obitelji: bračni ili izvanbračni drug, srodnici po krvi u uspravnoj liniji, braća i sestre te posvojiteljima), zaposleniku ili članu LAG-a, članu upravnog (izvršnog) ili nadzornog tijela LAG-a ili čelniku tijela LAG-a ili bilo koje druge udruge povezane na bilo koji način s LAG-om, društvenim skupinama i organizacijama, a protivno javnom interesu i to u slučajevima obiteljske povezanosti, ekonomskih interesa ili drugog zajedničkog interesa.

- za projekte koji su od zajedničkog interesa na lokalnoj razini i usmjereni su rješavanju jednog od problema istaknutog u Strategiji može se dodijeliti **20% veći intenzitet potpore**.

3.4.3. UVJETI PRIHVATLJIVOSTI

Da bi projektni prijedlog mogao biti predložen za sufinanciranje od strane LAG-a, on mora udovoljavati uvjetima prihvatljivosti i ispunjavati minimalne kriterije dodjele sredstava sukladno Programu ruralnog razvoja i Pravilnicima prema predloženim mjerama.

Ukoliko su uvjeti prihvatljivosti zadovoljeni, LAG će provjeriti usklađenost projektnog prijedloga sa Strategijom LAG-a i projektnom prijedlogu dodijeliti bodove prema Tablici 4 s kriterijima bodovanja.

Tablica 4: Kriteriji bodovanja projekata

Broj	Naziv kriterija	Bodovi
1	Usklađenost projekta s Programom ruralnog razvoja RH i LRS LAG-a Vuka-Dunav	Max. 15
	Projekt je u skladu s Programom ruralnog razvoja i s LRS LAG Vuka-Dunav	15
2	Udruživanje	Max. 5
	Zadruga, proizvođačka organizacija	5
	Udruga	3
3	Doprinos zapošljavanju	Max. 5
	Otvaranje minimalno jednog radnog mjesta	5
4	Zaštita okoliša i ublažavanje klimatskih promjena	Max. 5
	Ulaganje doprinosi promicanju učinkovitosti resursa te zaštiti okoliša, ublažavanju klimatskih promjena i energetske učinkovitosti	5
5	Ulaganje se obavlja u području jednog od sektora	Max. 5
	Sektori voća, povrća, ljekovitog bilja, stočarstva	5
6	Eko-proizvodnja	Max. 5
	Prijelaz na eko–proizvodnju ili postojeći eko-proizvođač	5
7	Inovativnost	Max. 5
	Kroz ulaganje se razvijaju novi sadržaji/proizvodi/usluge	5
8	Razvoj usluga za različite skupine korisnika	Max. 5
	Razvijeni dodatni sadržaj namijenjen je djeci i/ ili starijoj populaciji	5
	Razvijeni dodatni sadržaj namijenjen je osim lokalnog stanovništva i turistima i posjetiteljima	5
9	Opća kvaliteta prijave	Max. 5
	Je li projekt opravdan i izvediv? Je li izrađena studija (pred)izvodljivosti? Jesu li aktivnosti pravilno prikazane u troškovniku i je li traženi iznos financiranja opravdan? Jesu li ljudski resursi prijavitelja dostatni za provedbu projekta?	5
UKUPNO		55
PRAG PROLAZNOSTI		25

3.5. OPIS TEMA PLANIRANIH PROJEKATA SURADNJE I NAČIN ODABIRA PROJEKATA SURADNJE

Opis tematskih područja planiranih projekata suradnje, uključujući informacije o vrstama suradnje, broju partnera i fokus područjima prikazuje sljedeća tablica.

Cilj suradnje		Održivo upravljanje prirodnim i kulturnim resursima, materijalnom i nematerijalnom kulturnom baštinom
1	Tematsko područje	Promocija i brendiranje lokalnih i regionalnih proizvoda
	Vrsta suradnje	Međuteritorijalna i transnacionalna
	Broj partnera	3-5
	Fokus područje	6/6B, 3/3A
	Opis tematskog područja Tematsko područje vezano uz regionalno označavanje proizvoda odnosi se na zajedničko brendiranje proizvoda te njihovu promociju na područjima drugih LAG-ova čime će se proširiti tržište za lokalne proizvode. Aktivnosti projekata suradnje mogu uključivati usluge marketinških stručnjaka za razvoj brenda, izradu promotivnih materijala, web stranice, promociju na sajmovima, edukacijske aktivnosti i sl.	
2	Tematsko područje	Promicanje prirodne i kulturne baštine područja i stavljanje u funkciju razvoja ruralnog turizma
	Vrsta suradnje	Međuteritorijalna i transnacionalna
	Broj partnera	3-5
	Fokus područje	6/6B
	Opis tematskog područja Cilj suradnje je putem partnerstva s drugim LAG-ovima ili lokalnim partnerstvima s područja Hrvatske i iz drugih članica Europske unije promicati prirodnu i kulturnu baštinu područja, upoznati međusobne povijesne okolnosti i baštinu drugih područja te proširiti znanja o mogućnostima održivog upravljanja resursima i stavljanja baštine u funkciju razvoja ruralnog turizma. Projekti se mogu provoditi aktivnostima održavanja lokalnih tradicija i manifestacija, prenošenja znanja, edukacija i informiranja o materijalnoj i nematerijalnoj baštini.	

Prije odabira projekata suradnje procijenit će se usklađenosti projektnih ideja s ciljevima i odabranim tematskim područjima. Tek nakon odobrenja Upravnog odbora LAG-a projekti suradnje smatrati će se odabranima.

3.6. USKLAĐENOST S NADREĐENIM STRATEŠKIM DOKUMENTIMA

Kako je područje LAG-a Vuka-Dunav integralni dio nacionalnog prostora Republike Hrvatske i Osječko baranjske županije, kao regionalne teritorijalne jedinice, razvojni planovi područja moraju predstavljati integralni dio razvojnih planova višeg reda, županijskog, kao i nacionalnih planova.

U tom smislu i Strategija područja LAG-a je u potpunosti usklađena s **Programom ruralnog razvoja RH 2014 – 2020**, kroz definirane strateške ciljeve i prioritete, kao i sa Županijskom razvojnom strategijom Osječko – baranjske županije 2011.-2013. (s produženim rokom do izrade novog strateškog dokumenta).

Ciljevi ruralnog razvoja koji doprinose **Strategiji Europa 2020**⁷ za pametan, održiv i uključiv razvoj postižu se kroz šest prioriteta Europske unije za ruralni razvoj. U skladu s hrvatskim Programom, i strategija LAG-a doprinosi fokus područjima i prioritetima EU. Ta su fokus

⁷<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:2020:FIN:EN:PDF>

područja prethodno definirana u Uredbi EU br. 1305/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. prosinca 2013. o potpori ruralnom razvoju iz Europskoga poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (EPFRR) i stavljanju izvan snage Uredbe Vijeća (EZ) br. 1698/2005⁸.

Provedba Strategije LAG-a putem CLLD/LEADER pristupa doprinijet će postizanju svih šest prioriteta Europske unije za razdoblje do 2020. Strategija LAG-a direktno doprinosi fokus području 6B - lokalni razvoj u ruralnim područjima, ali je i u skladu s fokus područjima 2A, 2B, 3A, 4A, 4B, 5C, 6A i 6B (doprinos odabranih mjera LRS po fokus područjima prikazano je u tablici poglavlja 3.2.).

Provedba LRS-a doprinijet će postizanju ciljeva Programa za razdoblje 2014. – 2020.:

- podržati ruralni razvoj putem lokalnih inicijativa i partnerstava,
- unaprijediti i poticati politiku ruralnog razvoja,
- podići svijest koristeći pristup „odozdo prema gore” i važnost definiranja LRS,
- podići razinu obrazovanja i informiranosti ruralnog stanovništva,
- poboljšati životne i radne uvjete i dobrobit ruralnog stanovništva,
- stvoriti nove, održive mogućnosti zarađivanja dohotka,
- održavati i stvarati nova radna mjesta,
- diversificirati gospodarske aktivnosti.

Usklađenost sa Županijskom razvojnom strategijom Osječko – baranjske županije 2011.- 2013.

Razvojna strategija Osječko-baranjske županije u potpunosti je usklađena s nacionalnim strateškim dokumentima koji su izrađeni i doneseni na razini Republike Hrvatske. Tu se prije svega misli na usklađenost s Nacionalnim strateškim referentnim okvirom 2012. – 2013. S produženim trajanjem do 2016. godine, županijska strategija postavila je tri temeljna strateška cilja i to:

1. održivi razvoj i unaprjeđenje prostora,
2. razvoj konkurentnog gospodarstva te
3. razvoj ljudskih resursa i kvalitetno zadovoljavanje javnih potreba građana.

Usklađenost Strategije LAG-a i Razvojne strategije Osječko-baranjske županije najviše dolazi do izražaja upravo u definiranju strateških ciljeva, koji su i u jednom i u drugom dokumentu povezani. To je i razumljivo jer je područje LAG-a integralni dio prostora Osječko-baranjske županije. Uostalom, to je garancija da i u provođenju strategije područja postoje puno veće šanse za uspjeh.

Općenito gledajući na prethodno navedene strateške dokumente, evidentno je da postoji vrlo visok stupanj usklađenosti između njih, pogotovo u bitnim elementima, a to su prije svega ciljevi. Stoga je imperativ da se razvojni dokumenti nižeg reda usklađuju s razvojnim dokumentima višeg reda, što je u izradi Strategije područja bila polazna osnova.

⁸<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2013:347:0487:0548:EN:PDF>

4. OPIS UKLJUČENOSTI LOKALNIH DIONIKA U IZRADU LRS

4.1. SUDJELOVANJE INTERESNIH SKUPINA U IZRADI LRS-A

Osnovno načelo izrade LRS LAG-a Vuka-Dunav prema LEADER pristupu je poticanje lokalnog razvoja „odozdo prema gore“. Pristup „**odozdo prema gore**“ znači da lokalni dionici sudjeluju u kreiranju smjera budućeg razvoja područja pa tako i izradi LRS LAG-a Vuka-Dunav. Njome su se identificirali ključni problemi, odredile smjernice, prioriteti i ciljevi budućeg razvoja, definirala su se rješenja bitna za rješavanje navedenih problema, te donošenje odluka vezanih za strategiju i selekcioniranje projekata koji bi se trebali provesti na njihovom lokalnom području. Uključivanje dionika u izradu LRS prema sektorima, prikazano je u Tablici 5. Primjena pristupa „odozdo prema gore“ u izradi ove strategije započela je još tijekom provedbe Lokalne razvojne strategije LAG-a 2012. – 2014. u okviru IPARD Mjere 202, animiranjem i edukacijom stanovništva područja te informiranjem o mogućnostima Programa ruralnog razvoja RH 2014-2020 i LEADER/ CLLD pristupa. Službeno, sama priprema nove Strategije i prikupljanje te obrada relevantnih podataka trajala je ukupno šest mjeseci, počevši od prve radionice u listopadu 2015. godine, do objave konačnog nacrtu LRS u travnju 2016. godine.

4.1.2. POSTUPAK UKLJUČIVANJA INTERESNIH DIONIKA

Postupak uključivanja dionika u izradu LRS obuhvaća uključivanje ciljnih skupina i stanovništva područja te je organizirano kroz istraživanje njihovih stavova i mišljenja o postojećem stanju i budućnosti života na području, kao i o razlozima takvom stanju, te snagama koje život, ali i poslovanje čini atraktivnijim i kvalitetnijim.

Dionici su u izradu LRS bili uključeni kroz organizaciju sljedećih aktivnosti:

- radionice za izradu LRS,
- radionica za izradu SWOT analize,
- prikupljanje projektnih ideja preko obrasca na web stranici (online),
- telefonsko anketiranje,
- individualne konzultacije,
- informiranje javnosti putem društvenih mreža, oglasnih ploča u naseljima i drugih sredstava javnog priopćavanja,
- on-line savjetovanje sa zainteresiranom javnošću, kada je omogućeno komentiranje Strategije.

Tablica 5: Kategorija uključenosti dionika po sektorima

Sektor	Broj sudionika
Javni sektor	12
Gospodarski sektor	34
Civilni sektor	34

Za vrijeme izrade LRS LAG-a Vuka-Dunav održano je 6 radionica, u koje je bilo uključeno 80 sudionika. Radionice su održane u vremenskom periodu od listopada 2015. do travnja 2016. godine, te je kroz to razdoblje u bazu putem različitih načina prikupljanja projektnih ideja prikupljeno njih 84. Kao posebno učinkovit i inovativan način dijaloga s dionicima pokazalo se prikupljanje projektnih ideja putem on-line obrasca na službenoj web stranici LAG-a i individualnim konzultacijama čime je prikupljeno 19 projektnih ideja.

4.2. OPIS PARTNERSTVA

4.2.1. OSNOVNE ZNAČAJKE PARTNERSTVA

Partnerski odnosi znače uspostavljanje suradničke mreže za različita područja i na različitim razinama. Predmet suradnje su gospodarski, društveni i kulturni odnosi. Pretpostavka uspješne realizacije strateških ciljeva je razvijanje partnerskih odnosa u njihovoj provedbi. To znači da će se razvijati na razini unutar područja, na županijskoj razini, na međuzupanijskoj razini i međunarodnoj razini. Osnovna značajka lokalnog partnerstva je ohrabriti lokalne dionike te im pomoći u osmišljavanju dugoročnih ciljeva njihovog ruralnog područja. Stoga se partnerstvo unutar područja treba razvijati između svih zainteresiranih subjekata koji žive na tom području. Stvaranje partnerstava u obliku LAG-ova temeljna je karakteristika CLLD pristupa. Stoga je LAG formiran na način da uključuje članice koje dolaze iz javnog, privatnog i civilnog sektora. Struktura članova Skupštine LAG-a i Upravnog odbora LAG-a prikazana je u sljedećoj tablici.

Tablica 6. Struktura članova LAG-a

Sektori	Broj članova Skupštine LAG-a	Udio u ukupnom broju članova Skupštine LAG-a (%)	Broj članova upravnog odbora LAG-a	Udio u ukupnom broju članova upravnog odbora LAG-a (%)
Javni sektor	18	21,69%	4	23,53%
Civilni sektor	16	19,28%	8	47,06%
Gospodarski sektor	49	59,03%	5	29,41%
UKUPNO	83	100%	17	100%

4.2.2. PARTNERSKI ODNOSI

Razvijanje partnerskih odnosa na području LAG-a Vuka-Dunav i širenje suradničke mreže na svim razinama posebno je važno jer povećava dinamiku gospodarskog i društvenog života na području, stvara niz razvojnih pretpostavki područja i doprinosi integraciji područja u društveni i gospodarski život bližeg i udaljenijeg okruženja te je posebno važan jer potiče i podupire povezivanje i suradnju lokalnih zajednica koje imaju zajednički gospodarski i društveni značaj. Vrlo značajni partnerski odnosi njeguju se s jedinicama lokalne samouprave s područja LAG-a, što je bilo izrazito vidljivo pri izradi LRS. Jedinice lokalne samouprave i naselja grada Osijeka aktivno su se uključile u izradu LRS kroz izradu strateških ciljeva, te kroz okupljanje dionika za sudjelovanje na radionicama. Vrlo značajni partnerski odnosi njeguju se i sa svim malim i srednjim gospodarstvenicima te udrugama kao vrlo značajnim partnerima. Naime, sam se LEADER pristup pokazao uspješnim pokretačem razvoja ruralnih zajednica u europskim okvirima jer se temelji na sposobnostima lokalnog stanovništva za utvrđivanjem ključnih razvojnih potencijala i potreba ruralnog područja u kojem žive.

Zajedničkim promišljanjem, raspravama i dijalogom partneri su doprinijeli svim fazama procesa oblikovanja LRS, od identifikacije postojećeg društvenog-gospodarskog stanja do formulacije strateškog okvira za rješavanje razvojnih problema i jačanje razvojnih potencijala područja LAG-a.

5. AKCIJSKI PLAN PROVEDBE LRS

Akcijskim planom provedbe LRS namjera je razraditi sustav koji će osigurati efikasnu dinamiku provedbe LRS-a, odnosno sustava kojim će precizno biti definiran slijed aktivnosti, procese koje je nužno provesti kako bi bili realizirani ciljevi i planirane aktivnosti, kao i definirani nositelji i njihove odgovornosti za svaki proces provedbe, uključujući i proračun za svaku aktivnosti.

5.1. TIJEK PROVEDBE LRS-A I PROCJENA BROJA PROJEKATA UNUTAR PROGRAMSKOG RAZDOBLJA

Od završetka prethodnog programskog razdoblja, LAG kontinuirano promiče, potiče i prikuplja informacije o razvojnim inicijativama svojih članica, ali i svih ostalih razvojnih aktera koji žive ili imaju sjedište na njegovom području, neovisno bili oni u obliku projektnih ideja, djelomično razrađenih rješenja ili pripremljenih projekata. Temeljem tih prikupljenih projektnih prijedloga sastavljen je Katalog projektnih ideja koji je ujedno i osnova za procjenu broja projekata za vrijeme programskog razdoblja, kao i potrebnih financijskih sredstava za njihovu realizaciju. Projektni prijedlozi su u Katalogu razvrstani u dvije skupine: 1) prema sektorima podnositelja (1. javni sektor: općine, javne institucije i javna poduzeća; 2. gospodarski sektor (uključujući OPG-ove); 3. civilne udruge; 4. fizičke osobe) te 2) prema mogućim izvorima sufinanciranja: 1. projekti vrijednosti do €100.000 koji se mogu sufinancirati iz PRR-a RH za LEADER u financijskom okviru LAG-a; 2. projekti veće vrijednosti od €100.000 koji se mogu sufinancirati iz PRR-a RH, ali direktnim pristupom natječaju na nacionalnoj razini; 3. programski projekti koji se ne mogu financirati iz PRR-a RH, ali će im LAG pružati potporu kroz svoje informativne aktivnosti; 4. projekti izvan mogućnosti financiranja iz PRR-a RH (iako se ti projekti ne razmatraju u okviru LRS-a (ulaganja iz PRR/LEADER), prikupljeni su radi uvida u investicijski kapacitet LAG-a).

Tijek provedbe LRS na nivou svake godine unutar programskog razdoblja, kao i podaci o ukupnim iskazanim investicijskim potrebama u obliku projektnih prijedloga, definirani su sljedećom tablicom. Projekti su razvrstani po prioritetnim ciljevima, mjerama i operacijama koji bi se mogli financirati uz potporu PRR-a RH direktnim prijavama, te provoditi u okviru LAG-ovog financijskog okvira.

Katalog projektnih ideja, na temelju kojega je napravljena procjena broja projekata i alokacije sredstava, dostupan je u uredu LAG-u Vuka-Dunav. Svi planirani projekti imaju osnovu u realnim potrebama iskazanim na području LAG-a. Brojnost i raznovrsnost iskazanih projekata svojevrsni su indikator zainteresiranosti i uključenosti lokalnih aktera za održivo upravljanje svojim područje. Procjena je da bi kao takvi, ukoliko bi bili realizirani, značajno doprinijeli provedbi postavljenih strateških ciljeva definiranih u okviru ove strategije.

Tablica 7: Tijek provedbe LRS i procjena broja provedenih projekata unutar programskog razdoblja prema mjerama Programa ruralnog razvoja Republike Hrvatske 2014.-2020.

	Prioritet/ posebni cilj	Broj mjere	Tip operacije (TO)	Vremensko razdoblje provedbe i slijeda operacija							Ukupn o projek ata	Odgovorni za provedbu	% alokacije LRS
				2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020			
Cilj	1.2.	M04	1.2.1.						6		6	OPG-ovi, poljoprivredni proizvođači	15,38%
	1.3.	M06	1.3.1.						4		4	OPG-ovi, poljoprivredni proizvođači	23,34%
		M06	1.3.3.					18		6	24	OPG-ovi, poljoprivredni proizvođači	42,02%
		M06	1.3.4.						2		2	OPG-ovi, poljoprivredni proizvođači	3,50%
	2.2.	M07	2.2.1.					8			8	JLS. trgovačka društva, LAG	14,01%
	3.2.	M08	3.2.1.						1		1	Šumoposjedni ci, trg društva, udruge, pravne osobe	1,75%
UKUPNO PLANIRANIH PROJEKATA								26	13	6	45		100%

Tablica 8: Tijek provedbe Podmjere 19.4.

Cilj	Prioritetni cilj	Broj mjere	Tip operacije (TO)	Vremensko razdoblje provedbe i slijeda operacija							Ukupno projekata	Odgovorni za provedbu	% alokacije LRS
				2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020			
SC2.	2.2.	M19.4.	2.2.2.									LAG	100
UKUPNO PLANIRANIH PROJEKATA:													

Tablica 9: Tijek provedbe Podmjere 19.3.

Cilj	Prioritetni cilj	Broj mjere	Tip operacije (TO)	Vremensko razdoblje provedbe i slijeda operacija							Ukupno projekata	Odgovorni za provedbu	% alokacije LRS
				2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020			
SC3.	3.1.	M19.3.	3.1.1.					1	1		2	LAG, lokalna partnerstva	20%
		M19.3.	3.1.2.								1	1	
UKUPNO PLANIRANIH PROJEKATA:								2	2		4		100%

6. NAČIN PRAĆENJA I PROCJENE PROVEDBE LRS

Efikasno ustrojen sustav praćenja i evaluacije provedbe LRS-a je važan jer osigurava prikupljanje svih informacija o napretku njezine provedbe, a time i realizacije vizije i ciljeva LAG-a. Taj sustav ujedno treba signalizirati pojavu eventualnih odstupanja od zacrtanih ciljeva, pokrenuti adekvatne mehanizme utvrđivanja razloga tome, odgovornosti svih sudionika, kao i potrebne prilagodbe.

6.1. OPIS PRAĆENJA I EVALUACIJE UČINAKA PROVEDBE LRS

Praćenje provedbe i evaluacija LRS zahtijeva precizno definiranje nadležnosti i odgovornosti kako institucionalnih tijela LAG-a, tako i svih dionika procesa provedbe. Institucionalna tijela LAG-a su: Upravni odbor i Skupština LAG-a, Ured LAG-a na čelu s predsjednikom LAG-a te stručne službe, odbori i povjerenstva. Njihove nadležnosti i odgovornosti opisane su u odjeljku Sposobnost provedbe Lokalne razvojne strategije.

Sustav praćenja provedbe Strategije, te interna i eksterna evaluacija vršit će se temeljem:

- izrade godišnjih operativnih planova s pokazateljima ocjene učinaka, rezultata i outputa provedbe LRS-a,
- izrade godišnjih narativnih i financijskih izvješća,
- izrade upitnika, provedbom intervjua i konzultativnih sastanaka s dionicima te
- izrade godišnjih internih i trogodišnjih eksternih evaluacijskih izvješća ciljem utvrđivanja zadovoljstva dionika provedbom LRS-a.

Navedena izvješća bit će predstavljena na sjednicama Upravnom odboru i Skupštini LAG-a te također javno dostupna svim zainteresiranim na web stranicama LAG-a. Sustavom je predviđeno da će evaluacija biti provedena kao interna i eksterna. Internu evaluaciju će provesti Ured LAG-a i interni stručni suradnici LAG-a, dok će eksterna evaluacija biti provedena od strane vanjskih stručnih suradnika. Za razliku od interne evaluacije koja će se provoditi kontinuirano, eksterna evaluacija će biti provedena u zadnjoj godini programskog razdoblja.

Ključne elemente plana sustava praćenja i evaluacije provedbe LRS-a prikazuje sljedeća tablica. Ona daje uvid u aktivnosti, njihov vremenski raspored i razdoblja izvješćivanja, kao i njihov sadržaj te odgovornosti i potrebna financijska sredstva za njihovo provođenje.

Tablica 10: Pregled plana sustava praćenja i evaluacije provedbe LRS-a

Element plana	Praćenje provedbe	Interna evaluacija	Eksterna evaluacija
Izvršitelj	Ured LAG-a	Ured i interni stručni suradnici LAG-a	Vanjski stručni suradnici
Odgovorno tijelo	Upravni odbor i Skupština	Upravni odbor i Skupština	Ured i interni stručni suradnici LAG-a
Vremenski raspored	Kontinuirano	Kontinuirano	Jednom tijekom programskog razdoblja
Razdoblje izvješćivanja	Godišnje	Godišnje	2014 -2020
Sadržaj praćenja	Uporaba proračuna Statistika projekata Doprinos projekata ciljevima LRS Aktivnosti animacije LAG-a i projekti suradnje Doprinos ciljevima Programa	Izvješća o praćenju Rezultati i učinci provedenih projekata	
Tijelo koje odobrava izvješće	Upravni odbor	Skupština	Skupština
Metode i alati	Godišnji operativni plan s pokazateljima;	Upitnici;	Upitnici i ili intervjui;

	Praćenje dinamike realizacije pokazatelja; Godišnje narativno i financijsko izvješće	Konzultativni sastanci s dionicima; Godišnje evaluacijsko izvješće	Konzultativni sastanci; Trogodišnje evaluacijsko izvješće
Pokazatelji	Definirani u sljedećem poglavlju u tablici za mjerenje učinka.	Broj ispunjenih i analiziranih upitnika; broj održanih konzultativnih sastanaka; Stupanj zadovoljstva dionika radom LAG-a i provedbom LRS-a	Broj ispunjenih i analiziranih upitnika i/ili intervjua; broj održanih konzultativnih sastanaka; Stupanj zadovoljstva radom LAG-a i provedbom LRS-a; Evaluacijska ocjena
Potrebna financijska sredstva	U okviru troškova iz Podmjere 19.4. Tekući troškovi i animacija		

Plan sustava praćenja i evaluacije LRS-a omogućit će procjenu uspješnosti LAG-a u provedbi projekata.

6.2. INDIKATORI ZA MJERENJE UČINKA PROVEDBE LRS-A

Valorizacija uspješnosti realizacije projekata, a time i provedbe LRS-a, vršit će se na temelju definiranih kriterija. Postavljeni kriteriji će biti pokazatelji i mjerila koliko su pojedini projekti, ali i strateški ciljevi u cjelini, poboljšali stanje na području LAG-a i to sa svih aspekata.

U Prilogu 23 sistematizirani su indikatori u tri skupine, i to indikatori koji daju: 1) ocjenu učinka (na razini provedbe mjera, projekata i aktivnosti LRS-a); 2) ocjenu rezultata strateškog prioriteta (na razini ocjene uspješnosti ostvarenja strateških prioriteta, a kao integriranu ocjenu postignutih pokazatelja mjera i aktivnosti); 3) ocjenu očekivanog utjecaja napretka (za ocjenu uspješnosti ostvarenja strateških ciljeva, a kao integrirane ocjene postignutih pokazatelja strateških prioriteta). Sukladno procjeni broja projekata u tijeku provedbe LRS unutar programskog razdoblja i prema mjerama Programa ruralnog razvoja RH 2014 – 2020 pokazatelji izlaza/outputa odnose se na ukupan broj od 74 zaprimljena projekta, od kojih se procjenjuje mogućnost odabira na projekta, te u konačnici uspješna realizacija 47 projekata. Prema pokazateljima rezultata/targeta i pokazateljima učinka, ukupan broj poljoprivrednih gospodarstava uključenih u provedbu projekata iz Strategije je 36, broj projekata suradnje ostvarenih od strane LAG-a 2, broj novootvorenih radnih mjesta 17, broj novih usluga/djelatnosti 2 te broj novih sadržaja za lokalno stanovništvo 8.

7. SPOSOBNOST PROVEDBE LOKALNE RAZVOJNE STRATEGIJE

Prema Statutu LAG-a Vuka-Dunav, upravljačku strukturu čine Tijela LAG-a kako je prikazano u nastavku:

Skupština	<ul style="list-style-type: none">• Predstavničko i najviše tijelo upravljanja LAG-a, a čine ju svi njegovi redoviti članovi (trenutno 83 člana).
Upravni odbor	<ul style="list-style-type: none">• Kolektivno i koordinativno tijelo LAG-a koje organizira i obavlja tekuće poslove LAG-a između dvije sjednice Skupštine.• Donosi odluke iz svoje nadležnosti.• Sastoji se od 17 članova.
Predsjednik/Voditelj	<ul style="list-style-type: none">• Odlukom Skupštine Predsjednik LAG-a može ujedno obnašati i funkciju Voditelja LAG-a, koji pak svoju dužnost može obavljati profesionalno ili volonterski.• Izabran je na vrijeme od četiri godine, s mogućnošću ponovnog odabira.• Obavlja izvršne funkcije i druge poslove određene Statutom LAG-a.

Sposobnost provedbe lokalne razvojne strategije uvelike ovisi o ljudskim kapacitetima LAG-a, stručnom vodstvu te o ravnomjerno raspodijeljenim snagama unutar javnog, civilnog i gospodarskog sektora. Maksimalno ostvarenje potencijala LAG-a moguće je samo na temelju zajedničkog rada, koji doprinosi napretku i održivom razvoju lokalne zajednice.

7.1. LJUDSKI KAPACITETI ZA PROVEDBU LRS

Od 2013. godine u LAG-u Vuka–Dunav bio je na snazi Pravilnik o sistematizaciji radnih mjesta i zapošljavanju, dok je novi Pravilnik usvojen od strane Upravnog odbora LAG-a dana 29. travnja 2016. godine. (Dodatak II. – Pravilnici).

Pravilnikom su predviđena radna mjesta Voditelja ureda, Administrativnog referenta – Tajnika, Referenta za računovodstvo i financije i Stručnog suradnika za pripremu i provedbu projekata. Temeljem navedenog Pravilnika za potrebe provedbe IPARD Mjere 202 LAG je zapošljavao dvije osobe na određeno s punim radnim vremenom, Tajnika i Referenta za računovodstvo i financije, dok je posao Voditelja ureda obavljala Predsjednica LAG-a volonterski, sukladno Statutu LAG-a.

Trenutno je temeljem Ugovora o radu na neodređeno puno radno vrijeme zaposlena jedna osoba na radnom mjestu Administrativni referent – Tajnik. Opis radnog mjesta koji uključuje stručna znanja, komunikaciju, odgovornost i samostalnost u radu definiran je Pravilnikom. Osoba koja obavlja navedenu funkciju mora biti sveučilišni prvostupnik ili srednje stručne spreme ekonomske, upravne ili agronomске struke, mora imati radno iskustvo na odgovarajućim poslovima, poznavati upravljanje projektnim ciklusom te dobro poznavati rad na računalu. Složenost posla odgovara razini koja uključuje uglavnom jednostavne, rutinske poslove, koji zahtijevaju primjenu precizno utvrđenih postupaka, metoda rada i stručnih tehnika. Samostalnost u radu je nužna, te uključuje i jednostavne i rutinske poslove uz stalni nadzor i upute Voditelja, odnosno Predsjednika LAG-a.

Pravilnikom su predviđena i radna mjesta Voditelja ureda, Referenta za računovodstvo i financije i Stručnog suradnika za pripremu i provedbu projekata.

Za potrebe provedbe Mjere 19. i ove Strategije planirano je zapošljavanje još jedne do dvije osobe u administraciji na nepopunjenim radnim mjestima. Knjigovodstvo LAG-a Vuka-Dunav trenutno vode vanjski stručnjaci.

Odlukom Skupštine LAG-a Vuka-Dunav, Predsjednik/ca LAG-a može ujedno obnašati i funkciju Voditelja ili se može zaposliti stručna osoba.

Voditelj LAG-a treba posjedovati određena stručna znanja te može biti magistar struke, stručni specijalist ili sveučilišni provstupnik pravne, ekonomske ili poljoprivredne struke. Uz to treba imati dobro razvijene komunikacijske vještine i organizacijske sposobnosti. Složenost posla odgovara razini koja uključuje odrađivanje i koordiniranje poslova, doprinos razvoju novih koncepata te rješavanje strateških zadaća. Očekuje se potpuna samostalnost u radu te samostalnost u odlučivanju o stručnim pitanjima, ograničena samo u smjernicama Predsjednika i Upravnog odbora LAG-a. Osoba na ovoj funkciji ima izrazito visok stupanj odgovornosti, koja uključuje najvišu materijalnu i financijsku odgovornost te odgovornost za zakonitost rada i postupanja.

Treba napomenuti kako LAG Vuka-Dunav, uz stručno vodstvo i pouzdano osoblje, uživa podršku jedinica lokalne samouprave svojega područja i Agencije za održivi razvoj Općine Antunovac – RODA d.o.o., kao i lokalnih gospodarstvenika, udruga te općenito lokalnog stanovništva, što uvelike doprinosi mogućnosti kvalitete provedbe ove Strategije.

7.2. FINANCIJSKI KAPACITETI ZA PROVEDBU LRS

LAG Vuka-Dunav od svojega osnutka do 2014. godine financirao je svoj rad pretežito na temelju članarina, koje su bile definirane Odlukama Skupštine za svaku aktualnu godinu. Uz prihode od članarina, LAG je ostvarivao i prihode od donacija, a u nekoliko navrata čak i prihode od obavljanja vlastite djelatnosti. U razdoblju od 29. siječnja 2014. godine do 29. siječnja 2016. godine, uz prethodno navedeno, LAG je bio korisnik Mjere 202 IPARD Programa u sklopu kojega je utrošeno ukupno 739.192,41 kuna.

Iz prethodnog primjera vidljivo je kako je LAG sposoban osigurati osnovna sredstva za obavljanje vlastitoga rada u narednom razdoblju, no za potpunu provedbu LRS LAG-u će biti potrebna dodatna financijska podrška, koju će nastojati osigurati apliciranjem na natječaje Programa ruralnog razvoja 2014-2020, ali i na druge nacionalne te europske natječaje (Transnacionalni i prekogranični program suradnje, Europski socijalni fond i dr.), u svrhu financiranja projekata, koji nisu podržani mjerama PRR-a 2014–2020.

Radom na terenu, prikupljanjem podataka za bazu projektnih ideja i uključivanjem lokalnih dionika u izradu LRS, utvrđeno je kako su lokalni gospodarstvenici, poljoprivrednici te jedinice lokalne samouprave, ali i udruge spremni svojim kapacitetima financijski podržati, odnosno sufinancirati projekte koje nominiraju na natječaje PRR-a 2014–2020 te tako doprinijeti financijskim kapacitetima provedbe LRS.

Tablica 11. Ukupni prihodi i proračun LAG-a Vuka-Dunav u razdoblju 2012.-2015.

REALIZACIJA	2012.	2013.	2014.	2015.
PRIHODI	43.800,00	78.545,00	439.387,00	547.320,00
RASHODI	4.316,00	59.711,00	434.765,00	522.807,00
Višak/manjak	39.484,00	19.034,00	4.622,00	24.513,00
Višak prihoda za prijenos u sljedeću godinu	39.484,00	58.518,00	63.140,00	87.653,00

Izvor: Izvještaji o bilanci i prihodima i rashodima neprofitnih organizacija (FINA)

7.3. ISKUSTVO U PROVEDBI LEADER PRISTUPA U PROGRAMSKOM RAZDOBLJU 2007 – 2013

LAG Vuka-Dunav je s datumom 29. siječnja 2016. godine uspješno završio dvogodišnju provedbu Mjere 202 IPARD Programa. Ugovor s Agencijom za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju potpisan je 29. siječnja 2014. godine, temeljem kojega je za Podmjeru 1. i rad na svom području utrošeno 400.000,00 kuna, odnosno 100% od maksimalno iznosa, a za Podmjeru 2., odnosno troškove ureda i plaća utrošeno je 356.487,86 kuna, odnosno 79% od dostupnog iznosa.

LAG je kao suorganizator sudjelovao u ukupno 12 tradicionalnih lokalnih manifestacija, u sklopu kojih je provedeno 15-ak radionica te educirano ukupno 394 poljoprivrednika i gospodarstvenika.

Važno je napomenuti kako je LAG osim informiranja i edukacije poljoprivrednika također organizirao dvije edukacije za mlade osobe sa svojega područja, kroz koje je 20-ak osoba steklo znanja i vještine iz područja pripreme i provedbe projekata financiranih iz EU te drugih fondova. Također je podupirao lokalne gospodarstvenike, proizvođače i obrtnike, olakšavajući im promociju vlastitih proizvoda putem sudjelovanja na različitim gospodarskim i lokalnim sajmovima diljem RH i sudjelovao na studijskom putovanju radi brendiranja proizvoda sa svoga područja (slavonski med).

Uz animiranje i informiranje lokalnog stanovništva, LAG Vuka–Dunav radio je i na poboljšanju kompetencija svojih djelatnika i članova upravljačkih tijela, sudjelujući u različitim radionicama i seminarima u organizaciji Ministarstva poljoprivrede RH te drugih LAG-ova te mreža za ruralni i održivi razvoj RH, namijenjenih širenju informacija i razmijeni iskustava.

Već tijekom provedbe IPARD programa u LAG-u je otvoreno i nekoliko radnih mjesta za zapošljavanje mladih, a tim primjerom LAG će se voditi i u narednim razdobljima.

7.4. ISKUSTVO U PROVEDBI PROJEKATA IZVAN MJERE LEADER

LAG Vuka-Dunav organizira vlastitu manifestaciju pod nazivom „*Povratak vitezova na utvrdu Kolođvar*“ (Slika 3), koja je bila sufinancirana iz različitih izvora, dijelom sredstvima IPA CBC HU- HR 2007-2013, Zaklade Slagalice i Općine Antunovac. Cilj manifestacije je promicanje kulturno-povijesne baštine i promocija turističke ponude ovoga područja. Manifestacija je u prošloj godini zabilježila povećanje broja posjetitelja, ali i povećanje broja sudionika, a važno je napomenuti i kako je bila popraćena od strane lokalnih i regionalnih medija. Organizacija ove manifestacije zauzet će svoje mjesto u programu rada LAG-a i u narednim razdobljima.

Slika 1. Manifestacija "Povratak Vitezova na Utvrdu Kolodvar" u organizaciji LAG-a Vuka-Dunav

7.4.1. ISKUSTVO U PROVEDBI PROJEKATA UNUTAR EUROPSKOG SOCIJALNOG FONDA 2007. – 2013.

Osim korištenja mjere IPARD Programa te mjera Programa ruralnog razvoja 2014. – 2020., LAG Vuka-Dunav koristi i druge mjere kako bi potaknuo i unaprijedio razvoj svojega područja i životni standard njegovog stanovništva, te utjecao na smanjenje nezaposlenosti. LAG je u provedbi mjere Hrvatskog zavoda za zapošljavanje (HZZ-a) pod nazivom „Pomoć zajednici“, čiji je cilj pružanje podrške udrugama koje zapošljavaju žene, a skrbe o starima i nemoćnima. Vrijednost programa iznosi ukupno 135.000,00 kuna. Kroz tu mjeru LAG je otvorio 6 radnih mjesta, u trajanju od 6 mjeseci, a sredstva za plaće osigurat će Hrvatski zavod za zapošljavanje u 100% iznosu, putem Europskog socijalnog fonda 2007. – 2013. LAG je osigurao osnovna sredstva za rad (majice, pregače i rukavice) i vodi evidenciju, kontrolu i evaluaciju njihovog rada. Putem ovog programa zaposleno je 6 nezaposlenih žena koje skrbe o 42 korisnika starije životne dobi.

8. FINANCIJSKI PLAN

U svrhu boljeg razumijevanja financijskih kapaciteta i potencijala LAG-a u nastavku slijedi kratak opis financijskog plana rada LAG-a s navedenim izvorima financiranja, kao i opis financiranja provedbe LRS, s razrađenom procjenom potrebnih financijskih sredstava za provedbu projekata LAG-a i mogućih izvora sufinanciranja kreiranih na temelju baze projektnih ideja dionika LAG područja.

8.1. FINANCIJSKI PLAN RADA LAG-A (IZVORI FINANCIRANJA)

Kao što je ranije navedeno, LAG Vuka-Dunav od svojega osnutka do danas financirao je svoj rad temeljem prihoda od članarina, donacija, ali i obavljanja vlastite djelatnosti. U razdoblju 2012. – 2013. godine, rad se financirao isključivo iz članarina i donacija, te je od sredstava JLS izrađena prva Lokalna razvojna strategija. Od 2014. - 2016. godine za rad LAG-a i animaciju lokalnih dionika utrošeno je nešto više od 814.000,00 kuna, od čega je 739.192,41 kuna osigurano od strane IPARD Mjere 202, a ostalo iz vlastitih izvora. Ovim pozitivnim primjerom, LAG će se voditi i u narednom razdoblju.

Financijski plan LAG-a Vuka-Dunav za 2016. godinu usvojen je Odlukom Skupštine LAG-a dana 27. studenog 2015. godine (Prilog 25) te prikazuje održivost rada samoga LAG-a u slučaju

izostanka sredstava PRR-a 2014 – 2020, no ne i dostatnost sredstava za potpunu i valjanu realizaciju LRS. Projekcija financijskoga plana za 2016. godinu, može se prenijeti i na period do 2020. godine, no uz dodatak postotnog udjela sredstava za „Tekuće troškove i animaciju“ PRR 2014 – 2020.

U 2016. godini predviđeni su prihodi članarina i članskih doprinosa, financijske imovine, donacija te ostali prihodi, uključujući sredstva ESF 2007 – 2013 za program „Pomoć u kući“, ukupno 367.988,00 kuna. Rashodi LAG-a predviđeni za 2016. godinu obuhvaćaju: rashode za radnike, materijalne rashode, rashode amortizacije i financijske rashode te iznose ukupno 389.243,00 kuna.

Ukupan višak prihoda iz prethodnog razdoblja iznosi 24.513,00 kuna, a temeljem planiranih prihoda i rashoda očekivan je višak prihoda i u 2016. godini, u iznosu od 3.258,00 kune, koji će se prenijeti u 2017. godinu.

8.2. FINANCIRANJE PROVEDBE LRS

Financijskim planom provedbe LRS obuhvaćene su i glavne aktivnosti i njihov raspored u razdoblju od 2014. do 2020. godine, odnosno aktivnosti mjera PRR-a 2014 – 2020 i to mjere 19.2. „Provedba operacija unutar CLLD strategije“, 19.3. „Priprema i provedba aktivnosti suradnje LAG-a“ te 19.4. „Tekući poslovi i animacija“.

Financiranje provedbe LRS temelji Ugovoru o dodjeli sredstava odabranom LAG-u, potpisanog dana 17. veljače 2017. godine. Prema Ugovoru LAG-u Vuka – Dunav dodijeljeno je ukupno 8.417.031,84 HRK, odnosno 1.124.550,00 eura, za provedbu Podmjere 19.2, Podmjere 19.3. i Podmjere 19.4. Od ukupnog iznosa dodijeljenog LAG-u, za provedbu Podmjere 19.2. namijenjeno je 856.800,00 eura, za provedbu Podmjere 19.3. 42.840,00 eura, te za provedbu Podmjere 19.4. namijenjeno je 224.910,00 eura.

Na natječaje raspisivane od strane LAG-a moći će se prijaviti subjekti registrirani na njegovu području, a sredstva će biti dodijeljena onima koji u potpunosti budu zadovoljili uvjete propisane u poglavlju 3.4. „Opis odabira projekata na nivou LAG-a i sprečavanje sukoba interesa“, te dodatne uvjete propisane natječajem, ovisno o njegovoj specifičnoj prirodi.

Prema procjeni, najviše sredstava usmjerit će se na sljedeće mjere PRR-a 2014 – 2020 prikazane sljedećom slikom.

Slika 2. Mjere PRR-a 2014 - 2020

8.3. PROCJENA POTREBNIH FINACIJSKIH SREDSTAVA ZA PROVEDBU PROJEKATA

Procjena potrebnih finacijskih sredstava temelji se na prikupljenim informacijama o planiranim projektima, proračunu LAG-a i procijenjenoj mogućnosti povlačenja sredstava iz PRR RH im kapacitetima potencijalnih korisnika za provedbu projekata.

Sredstva potrebna za provedbu projekata prema katalogu projektnih ideja iznose ukupno 295.232.436,77 kuna za javni sektor, 30.224.800,00 kuna za gospodarski i civilni sektor, od čega je za 132.692.117,41 kuna projekata planirano za sufinanciranje putem Programa ruralnog razvoja 2014-2020. Projekti koji budu ispunjavali uvjete sufinancirat će se iz sredstava dostupnih LAG-u za provedbu ove Strategije.

Bitno je napomenuti da u svrhu što realnijeg finacijskog okvira, iz prikupljenih projektnih ideja izuzeti su veliki investicijski projekti javnog sektora koji će se implementirati iz drugih sredstava, nacionalnih, europskih ili međunarodnih fondova.

Okvir izvora financiranja strategije prikazan prema prioritetima i mogućim izvorima financiranja ovisno o mogućim korisnicima po pojedinom tipu prioriteta prikazan je u Prilogu 24.

Tablica 12: Potrebna financijska sredstva za provedbu projekata prema mjerama iz strategije u postotku (%)

Aktivnost / godina	1.2.1.	1.3.1.	1.3.3.	1.3.4.	2.2.1.	3.2.1.	Ukupno
2014	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
2015	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
2016	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
2017	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
2018	0%	0%	31,51%	0%	14,01%	0%	45,52%
2019	15,38%	23,34%	0%	3,50%	0%	1,75%	43,97%
2020	0%	0%	10,51%	0%	0%	0%	10,51%
Ukupno	15,38%	23,34%	42,02%	3,50%	14,01%	1,75%	100,00%

Tablica 13: Potrebna financijska sredstva za provedbu Podmjere 19.4. iz strategije u postotku (%)

Aktivnost / godina	2.2.2.	Ukupno
2014	0%	0%
2015	0%	0%
2016	0%	0%
2017	25%	25%
2018	25%	25%
2019	25%	25%
2020	25%	25%
Ukupno	100%	100,00%

Tablica 14: Potrebna financijska sredstva za provedbu projekata Podmjere 19.3. iz strategije u postotku (%)

Aktivnost / godina	3.1.1.	3.1.2.	Ukupno
2014	0%	0%	0%
2015	0%	0%	0%
2016	0%	0%	0%
2017	0%	0%	0%
2018	10%	40%	50%
2019	10%	40%	50%
2020	0%	0%	0%
Ukupno	20%	80%	100,00%

8.4. ANALIZA RIZIKA

Kako bi se spriječili ili smanjili negativni utjecaji rizika na LAG-ovu sposobnost provedbe LRS, izrađena je analiza procjene rizika i mogućnosti sprječavanja ili smanjenja njegova negativnog utjecaja. Definirani su vanjski rizici vezani uz političko, gospodarsko i socijalno okruženje i interni rizici ljudskih resursa, limitiranog proračuna LAG-a. Predviđene su preventivne aktivnosti radi ublažavanja ili izbjegavanja te prilagodbe navedenim rizicima.

Radi analiziranja potencijalnog vanjskog rizika korišten je pristup PEST prema vrstama rizika: politički, ekonomski, sociokulturni i tehnološki.

Podjela je dalje na interne (unutarne) i eksterne (vanjske) rizike, te je procijenjena mogućnost njihova ostvarenja (niska, umjerena ili visoka), kao i njihov mogući utjecaj (slab, umjeren, visok).

Sukladno priloženoj tablici iz Priloga 26 kontinuirano će se pratiti utjecaj rizika u provedbi Strategije, kako bi se na vrijeme mogle provesti preventivne aktivnosti i aktivnosti ublažavanja/ispravljanja.

9. ZAKLJUČAK

Sukladno LEADER/CLLD pristupu za područje djelovanja Lokalne akcijske grupe Vuka-Dunav izrađena je ova razvojna strategija s čvrstim temeljima na potencijalima i posebnostima njezinog geografskog područja, a odnosi se na dobro definirani subregionalni ruralni teritorij i određuju je elementi učinkovite partnerske suradnje uz tijelo upravljanja, koje donosi odluke predstavljajući interese različitih skupina ruralnog stanovništva.

Multi-sektorska suradnja, koja se temelji na izradi i provedbi Strategije interakcijom između sudionika i projekata različitih sektora lokalnog gospodarstva, usmjerena je inovacijama i umrežavanju lokalnih partnerstava.

U strategiju su integrirani osnovni elementi LEADER pristupa i doprinos Fokus području 6A Europske unije za ruralni razvoj.

Njezina provedba rezultirat će poboljšanjem ruralnih životnih i radnih uvjeta, uključujući dobrobit stanovništva, povećanjem prihoda, očuvanjem prostora i diverzifikacijom gospodarskih aktivnosti.

Izazovi animiranja i ohrabrivanja potencijalnih korisnika mjerama razvoja novih aktivnosti projekata suradnje su i dalje pred LAG-om, kao i izazovi promicanja lokalnih inicijativa i partnerstava.

Kako bi strategija bila uspješno provedena, LAG će kontinuirano raditi na jačanju kapaciteta među ruralnim stanovnicima i LAG članovima putem usavršavanja i obrazovanja.

POPIS KARTI

Karta 1: Zemljopisni položaj LAG-a Vuka-Dunav	2
---	---

POPIS TABLICA

Tablica 1: Stanovništvo, površina i gustoća naseljenosti LAG-a prema Popisu 2011.	3
Tablica 2: SWOT matrica područja LAG-a Vuka-Dunav	19
Tablica 3: Ciljevi, prioriteti i mjere LRS-a LAG-a Vuka-Dunav	22
Tablica 4: Kriteriji bodovanja projekata	36
Tablica 5: Kategorija uključenosti dionika po sektorima	39
Tablica 6: Struktura članova LAG-a	40
Tablica 7: Tijek provedbe LRS i procjena broja provedenih projekata unutar programskog razdoblja prema mjerama Programa ruralnog razvoja Republike Hrvatske 2014.-2020.	42
Tablica 8: Tijek provedbe Podmjere 19.4.	42
Tablica 9: Tijek provedbe Podmjere 19.3.	42
Tablica 10: Pregled plana sustava praćenja i evaluacije provedbe LRS-a	44
Tablica 11: Ukupni prihodi i proračun LAG-a Vuka-Dunav u razdoblju 2012.-2015.	48
Tablica 12: Potrebna financijska sredstva za provedbu projekata prema mjerama iz strategije u postotku (%) ...	52
Tablica 13: Potrebna financijska sredstva za provedbu Podmjere 19.4. iz strategije u postotku (%)	52
Tablica 14: Potrebna financijska sredstva za provedbu Podmjere 19.3. iz strategije u postotku (%)	60

POPIS SLIKA

Slika 1. Manifestacija "Povratak Vitezova na Utvrdu Kolodvar" u organizaciji LAG-a Vuka-Dunav	49
Slika 2. Mjere PRR-a 2014 - 2020	51

POPIS PRILOGA – DODATAK I.

Prilog 1: Kategorizacija lokalnih jedinica samouprave prema indeksu razvijenosti	
Prilog 2: Kretanje stanovništva prema Popisima stanovništva	
Prilog 3: Kretanje stanovništva prema Popisima stanovništva	
Prilog 4: Stanovništvo prema starosti, Popis stanovništva 2011.	
Prilog 5: Stanovništvo staro 15 i više godina prema razini završene škole, Popis stanovništva 2011.	
Prilog 6: Stanovništvo prema glavnim izvorima sredstava za život, Popis stanovništva 2011.	
Prilog 7: Korisnici mirovinskog osiguranja (zaposleni) prema mjestu rada, stanje na dan 31.12.	
Prilog 8: Nezaposlene osobe prema mjestu stanovanja	
Prilog 9: Prosječan broj nezaposlenih osoba prema spolu i razini obrazovanja u 2015.	
Prilog 10: Struktura zemljišta po važnijim kategorijama namjene korištenja	
Prilog 11: Broj udruuga civilnog društva koje djeluju na području LAG-a po općinama	
Prilog 12: Kretanje broja poslovnih subjekata i pripadajućeg broja zaposlenih prema veličini poduzeća na području LAG-a (bez OPG)	
Prilog 13: Prostorna disperzija OPG-a	
Prilog 14: Broj mladih nositelja OPG-ova na području LAG-a Vuka-Dunav (<=40)	
Prilog 15: Osnovni podaci o poslovanju poduzetnika na području LAG-a	
Prilog 16: Poslovni subjekti na području LAG-a u 2014. godini prema djelatnostima	
Prilog 17: Financijska uspješnost poduzetnika na području LAG-a u razdoblju 2012—2014.	
Prilog 18: Osnovni financijski rezultati poduzetnika po općinama i mjesnim odborima na području LAG-a u razdoblju 2012.-2014.	
Prilog 19: Kretanje robne razmjene s inozemstvom na području LAG-a u razdoblju 2012.-2014.	
Prilog 20: Kretanje izvoza i uvoza te vanjskotrgovinskog salda na područja LAG-a u razdoblju 2012.-2014. (u 000 kn)	
Prilog 21: Registrirana pokretna i nepokretna kulturna baština po općinama	
Prilog 22: SWOT tablica LAG-a Vuka-Dunav	
Prilog 23: Indikatori za mjerenje provedba Lokalne razvojne strategije	
Prilog 24: Mogući izvori financiranja	
Prilog 25: Financijski plan za 2016. godinu	
Prilog 26: Analiza procjene rizika i mogućnosti sprečavanja ili smanjenja njegovog negativnog utjecaja	

PRAVILNICI – DODATAK II.

Pravilnik 1: Pravilnik o sistematizaciji radnih mjesta i zapošljavanju	
--	--

